

Hviezdoslav:

Tatrama

Preveo Vinko Nikolić

Tatre naše, Tatre slavne,
razmišljam o vama često:
stupovi ste neumorni
ukopani u dubine,
uzdignuti u visine,
na kojima svod počiva,
ta nebnića jasna neba.
Ali kako, pitam sjetan,
da je u tom raju slave
vaš sin tako baš nesretan?

Tatre naše, Tatre zlatne,
u jutro i pod večeri
činite se meni s nova:
ko oltari da ste bijeli
i ognjišta — izvor snova:
gdje smo žrtvu prinieli
Bogu milu i veselu.
U to čujem jauk bolni.
Izdaje zar mrzko djelo?
Tko prolio krv Abelu?

Tatre naše, Tatre mutne,
zastire vas oblak crni,
i moja se duša mrači,
gorče misli me zlosutne:
odjenute crnom tugom
ljutite se, — kako ne bi,
kad pustoše davli doma.
Vaš prst znak mi daje — rek' bi:
križaju se munje, striele,
osveta već tutnji groma.

Tatre naše, Tatre brižne,
kad vas krasi zvijezda sjajna,
mjesec tepa čuvstva tajna,
duša moja tad se boji:
spomenici da ste — Bože! —
gdjeno zvjezdan nadpis stoji:
Tu počiva ovaj narod.
Tako? O ne! Zalud pokolj
Betlehema. Evo sunca!
Već nam sviće zora rana!

Visoke Tatré

A. D. Horvat

Visoke Tatré, najviše gorje Slovačke a ujedno i najsjeverniji dio Alpa u Europi, prostiru se duž granice Slovačke i General. Guv. Poljske. Iz visoravni, gdje Vah i Poprad sakupljaju svoje vode, uzdiže se nenadano u visinu od 2000 metara gorski granitni masiv, koji nema predgorja, a pobuđuje osobitu važnost radi svojih raztrganih grebena, oštih vrhova i velikog broja jezera, koja leže u sjenama okomitih stiena. Osobina Visokih Tatrá, da su približno svuda iste visine i zauzimaju relativno mali prostor, daje mogućnost dobrog pregleda. Glavna osovina masiva proteže se približno od jugozapada prema sjeveroistoku u duljini oko 15 km. zračne linije, a poprečna os ima oko 8 km. Mnogobrojne doline duboko zasiecaju u glavni greben i to sa sjevera i s juga. Tako je postala ta naročita grada Visokih Tatrá, a to je osnovni greben i mnogo poprečnih grebena. Zanimivo je i to, što najviši vrhovi ne leže na osnovnom grebenu, već se uzdižu u južnim poprečnim grebenima. Kad iz daljine pogledamo na Tatré, onda nam se otvara pogled na južne poprečne grebene, koji sakrivaju glavni greben.

Razumljivo je, da se osnovni greben ne proteže podpuno ravno, već se savija toliko, koliko se koja od dolina u njega urezuje, zato ga možemo liepo šematski prikazati kao dva skoro jednako duga i široko razstavljena kraka slova V, koji se dodiruju u 2458 m visokom Batizovskom Štitu. Ti se kraci završavaju na iztoku Kopskim Sedlom a na zapadu Liliovim Sedlom. Između tih završnih točaka prostiru se zapravo Visoke Tatré. Temeljni se greben na iztoku produžuje u Belanske i Ždiarske Tatré, kako se ta grupa naziva, i to radi svoje različite geološke grade, naime prevladava vapnenac, te se ova grupa ne pribraja u Visoke Tatré. Taj je greben bez poprečnih grebena a uzdigao se najviše u vrhu Havran (2154 m). Zapadno od Liliova Sedla uzdiže se poseban gorski masiv sastavljen opet od drugih geoloških formacija, koji se naziva Liptovsko Gorje sa vrhom Bystra (2250 m.). Kao prosječna visina temeljnog grebena može se uzeti visina od 2300 m a najviše se izdiže u temeljnom grebenu Ladovy Štit sa 2630 m. Gorsko je bilo mjestimično tako oštro, da se može jedino jašuci prieći. Prielaza ima ovdje vrlo malo i te može prieći samo izvježban planinar. Iznimku čini Poljsko Sedlo (2208 m.) za prielaz u Bielovodsku Dolinu i prielaz u Veliku Studenu Dolinu, koji se mogu smatrati lakšima i zato, jer ih planinari često upotrebljavaju, dobro su osigurani. Na sredini grebena nalazi 2503 m. visoki Rysy, koji pruža osobito liep razgled po cielom gorju, a može se lagano savladati po izgrađenom putu s

VISOKE TATRE

Popradskog Jezera do Sedla Vaha (2343 m.), gdje se nalazi i planinarska kuća. Također dobar razgled pruža Mala Vysoka (2429 m) koju se može bez opasnosti savladati preko Poljskog Grebena.

Poprečne osi, koje se protežu od temeljnog grebena na sjever i na jug, uglavnom su jednostavni, ali zato strmi, oštri i nepristupačni grebeni. Neki od njih razčlanjuju se kao na pr. ogromni greben, koji se proteže od Čubrine do impozatnoga Krivana (2496 m), koji nam upada u oči svojim karakterističnim vrhom, kada gledamo Tatre iz doline Vaha. Nasuprot imademo nerazgranjeni i dosta kratki greben, na kojem se izdiže Gerlachovka (2663 m.) kao najviši vrh u Tatrama. Drugi vrh po visini jeste znameniti Lomnički Štit (2634 m.) sa žičanom željeznicom, a leži također na jednosmjernoj popriečnoj osi, koja se istom dalje od Kežmarskog Štita (2556 m.) razgranjuje. Prikladan vrh za orijentaciju jeste Slavkovský Štit (2453 m) s uzponom iz Smokovca, a dobar izgled pružaju Osterva (1984 m.) i Široka (2221 m.), naročito na Bielovodsku Dolinu.

Doline u ovom gorju imaju poseban izgled, te se time razlikuju od drugih gorskih dolina. Gledamo li takvu dolinu iz stanovite udaljenosti, ona izgleda kao raztegnuti strmi bazen s nekoliko stepenica, od kojih je gornji bazen glavnim grebenom polukružno zatvoren. Međutim to su duboki žljebovi izlizani već u davniini od glečera i okruženi neprobojnim stienama. Kod uzpona često dodemo do ograda od stiena, koje sa svih strana zatvaraju dolinu, a priedemo li takvu ogradu ili stepenicu, otvara nam se nastavak dolinskog kotla, a često se tamo nalazi i po koje jezero liepe zelene boje. Nekada je iza ovakvih prirodnih ustava bilo mnogo više jezera, ali su se poneka probila i odtekla u dolinu. Nisu sve doline u Tatrama jednake, ima ih različitih, s divnim crnogoričnim šumama, kao što je Mengušovska Dolina ili na iztoku prekrasna dolina Zelenog Jezera, koja je zaokružena strmim stienama, koje se odrazuju u bistroj vodi jezera. Snažni utisak čini na čovjeka i divna Javorina Dolina.

Skoro nema ni jedne doline ili planinskog kotla bez barem jednog jezera, a neke od njih imaju ih i po nekoliko, tako da je u oblasti Tatra nabrojeno ukupno 105 jezera. Veći dio tih jezera leži u višim pojasima, tako je najviše na 2154 m, a Štrbske Pleso na 1350 m. kao najveće leži na podnožju gorja. Poznatija jesu Popradske Pleso (1512 m.) sa plan. kućom, Velicke Pleso (1678 m.), kraj kojeg se nalazi Šliezski dom. Pet Spiških Ples (2011 m.) s Terichochatom, Skalnate Pleso (1752 m) sa stanicom žičane željeznice i Kežmarske Zelene Pleso (1550

ZABIE PLESO I GREBENI I STIENE SATANA (2432 m.) IZNAD MENGUŠOVSKÉ DOLINE.

Foto: Aleksić

m.) s turističkim domom. Još imade nekoliko vodopada, od kojih je najposjećeniji veliki vodopad u Studenoj Dolini i Skok u dolini Mlynice.

Biljni svijet je ovako razgranjen po Tatrama. U donjem i srednjem pojasu do 1500 m nalaze se guste crnogorične šume, koje kao ogroman pojas okružuju ciele Tatre. Iza ove zone odmah počinju hladne stiene, ali i tamo, ako oblik obronaka dopušta, sliede i do 1800 m. borove šume i neprolazna klekovina sa nešto limbe. Nije riedko, da i gole stiene imadu svoj biljni život. Mnoštvo malih planinskih biljaka i mahovina pokrivaju i životare na tim golim stienama. Ljeti se podpuno gube našem pogledu, ali zato u jesen oživi sve od boja i do tada mrtve stiene zažare se na suncu tako raznobojno kao slikarska paleta, što se može i iz daljine opaziti. Na vlažnim predjelima — najčešće kotlovima nekadanjih jezera — nalaze se čitavi vrtovi alpskog cvieća, a među ostalim riedkim planinskim biljem nalazimo tamo i runolist.

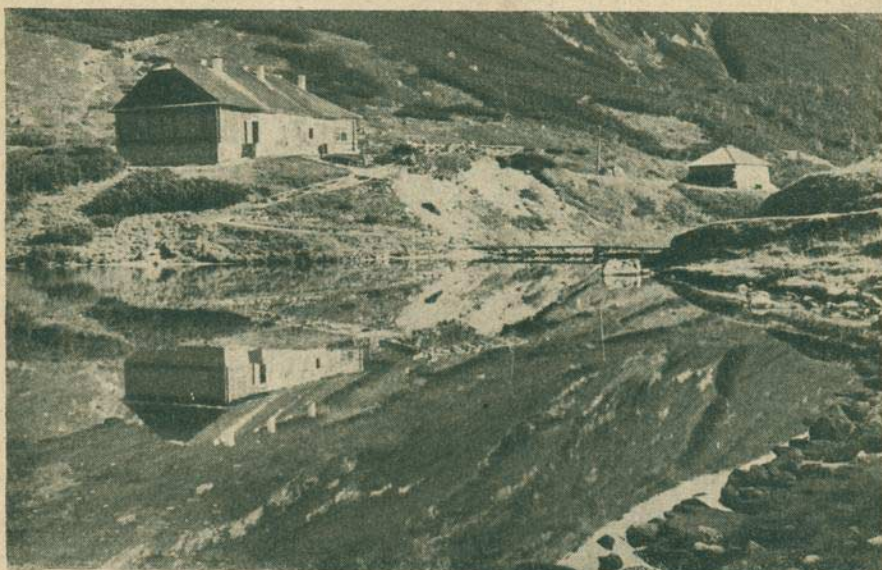
U šumama prebiva visoka divljač kao i divlje svinje, mačke i risovi, a u Javorini nalazimo još i po kojeg medvjeda i kozoroga. Zimi se javljaju vukovi, a ljeti se s obronaka javlja oštar zvižduk svizca, dok u visokim predjelima pasu čitava stada divokoza. Od

ptica živi tamo jastreb i orao, dok u brzicama nalazimo dosta pastrva i jegulja.

Podneblje je prilično umjereno i suho, iako imade dosta velike razlike i to prema položaju i visini mjesta. Južna strana je toplija, a zato sjeverna obiluje većom količinom oborina. Dok je u jeseni i zimi u nizini magla, dotle je u visini sunce i čisti zrak, ali treba i ovdje kao i u Alpama računati s brzim promjenama vremena. Ovakvo podneblje najprikladnije je za liječenje organa za disanje, stoga imade na podnožju mnogo sanatorija, kojima su Tatere pribavile svjetski glas.

Prilično mala udaljenost temeljnog grebena od podnožja gorja i ugodan uzpon mnogobrojnim dolinama pruža svakome ugodan razgled celih Tatara i omogućuje u kratko vrijeme posjetiti i najudaljenije točke. Gusta mreža markiranih puteva vodi do plan. kuća i domova, a isti su postavljeni na važnim točkama tako, da služe kao uporišta za ture po okolnim vrhovima. Te kuće su posjećene i zimi, jer su u Tatrama dobre snježne prilike i zimski šport je na visokom stupnju.

Podnožjem Visokih Tatara proteže se cesta Slobode, koja veže sva tamošnja mjesta svjetskog glasa kao Štrba, Višny-Hagy, Polianka, Stari i Novi Smokovec, Lomnica, Matliary itd. i produžuje se do Javorine, gdje se nadovezuje na cestu iz Zakopana na Morsko Oko. Kružno putovanje je vrlo interesantno i kratko, a cesta vodi oko Tatara u dužini od 77 km.

PREKRASNO LEŽI TURISTIČKA CHATA NA ZELENOM PLESU

Foto: Aleksić

„Martinovim Putem“ na Gerlachovku (2663m)

Slavko Brezovečki

Snažan sjeverozapadni vjetar osušio nam je uznojena lica na sedlu pod Malom Visokom (2208 m.), kamo smo prispjeli iz Šlezkog doma. Bilo nas je trojica, dva Hrvata i jedan Slovak, i to poručnik od O. A. P. Ludovik Hunjor, naš novi planinarski drug. Ludovik je bio, tako reći, sin Visokih Tatra, rodom iz Spiške Nove Vesi, koja leži u pokrajini Ružomberok. Tu mu se već u mladosti pružala prilika, da podrobno upozna najljepši planinski kraj svoje krasne domovine. Stoga nas je stalno putem upozoravao na pojedinosti puta i na pojedine vrhunce, koji svojim strmim bokovima tiesno uklješćuju dolinu Kvetnice.

Sa sedla nam puče veličanstven razgled prema preliepoj Bielevodskoj Dolini, uz koju se uzdižu spram neba vrhunci poljskoga diela Visokih Tatra. Njih nažalost nismo mogli dobro pregledati i to zbog oblaka, koji su se na njih slegli sa sjevera u gustim gomilama. Čovjeku se čini, kao da ti oblaci svojom težinom žele satrti u prah ponosne vrhove planina, što svojim granitnim tjelesima gordo prkose zubu vremena već tolike viekove.

Naš cilj bio je Gerlachovka, najviši vrhunac i kralj Visokih Tatra, čije su okomite stiene zajedno s ostrim sjevero-iztočnim grebenom iz doline Kvetnice izazivale dojam podpune nepristupačnosti. Spomenuti je greben svojedobno pripadao među značajne penjačke zagonetke u Visokim Tatrama, dok se konačno nisu preko njega domogli vrha Gerlachovke odvažni planinari penjači, koji su taj greben prešli u svoj njegovoj duljini. Na uspomenu toga uspjeha dobio je izvedeni penjački podhvat naziv »Martinov put«. U taj je »put« bio uključen i Poljski Greben, koji veže sedlo podno Male Visoke s grebenom same Gerlachovke.

Nas je trojicu zabrinulo slabo vrieme, oblaci su podpuno obavili vrh Gerlachovke u svoj neprobojni plašt. Nakon kraćeg predomišljanja ipak stvorismo odluku za uzpon, koji bismo mogli i prekinuti u slučaju prevelikih poteškoća. Stegnuvši pažljivo remenje na uprtnjačama napustismo sedlo i počesmo se uzpinjati, navezani penjačkim užetom, na sam Poljski Greben. Prvi sam pošao ja i penjao sam se preko strmog, travom obrastlog boka do kamenih gromada u početku grebena. Na sredini užeta nalazio se poručnik Ludovik, dok se na kraju užeta nalazio Emil. Elastičnim pokretima i zahvatima brzo smo napredovali jedan za drugim prema najvišoj točki grebena. Uzpinjali smo se po samoj ostrici grebena, koja je ciela nazubljena čudno oblikovanim tornjevima, rogovima i nesi-

NA UZBURKANOM BATIZOVSKOM PLESU POD STIJENAMA KONČISTE (2540 m.) ...

Foto: Aleksić

metričnim kamenim gromadama, koje u neredu porazbacane leže nagomilane jedna na drugoj.

Snažan vjetar nadirao je iz Bjelovodske Doline preko Poljskoga Grebena prema Šlezkom domu poput divlje gorske bujice i nametao nam tvrdi i tešku borbu. Penjačko se uže, nošeno prema nebu, zateglo između pojedinaca poput napetog luka, te nas iznenadnim trzajima pokušavalo izbaciti iz grebena. Stupivši na vrh Poljskoga Grebena (2320 m.) nastavili smo prielaz grebena silazeći s vrha bez zadržavanja prema malenom sedlašcu, koje dieli Poljski Greben od grebena, koji vodi izravno na sam vrh Gerlachovke. Osjetivši nesigurnost hodanja u teškim okovanim cipelama zadržali smo se tek toliko, da izmienimo okovane s laganim i sigurnim penjačkim cipelama.

Guste magle zastirale su nam pogled na Litvorov Štit, na koji smo se sada uzpinjali iznad sedla. To je prvi vrh u prednjem grebenu Gerlacha. Penjanje na njega izgleda nam lako, samo da nema toga jakoga vjetra, koji nas stalno ugrožava na svakom koraku. U međusobnom osiguravanju s pomoću našega užeta lako smo doprli do neke uzvisine, s koje se sada valjalo spustiti u duboku škrbinu imenom Litvorova Veža. Silaz je nadasve opasan, jer dubine sa sviju strana prieteći čekaju. Spuštajući se niz okomitu stienу osiguravali smo pomnjivo jedan drugoga. Viseći na rukama morali smo nogama potražiti prikladna stajališta, koja su služila za daljnje spuštanje u škrbinu. Stojeći napokon na sigurnome nastavismo poslije kraće stanke prilaz do škrbine, od koje nas dieli još svega nekoliko metara; penjali smo se po boku grebena. Emil je gore u stieni našao prikladno uporište i užetom osiguravao Ludovika, koji je sjedeći na zaklonjenoj polici polagano popuštao napeto uže između njega i mene. Dotle sam ja oprezno napredovao bokom stiene do njezina ruba, gdje se zaustavih. Izpred mene se nalazila prostrana polica, od koje me je dielila tek dva metra široka, a nekoliko metara duboka pukotina. Tu pukotinu valja preskočiti i eto me na polici u stieni izpred mene. No kada sam koraknuo na rub pukotine i nagnuvši tielo na skok izašao iz zaklonjenog mjesta, osjetih veliki tlak nalik na elastični mekani udarac o tielo, da sam zaglavinjao lievo prema dubini. Strjelovitom brzinom posegoh desnicom prema kamenom rubu, oko kojeg se čvrsto uhvatih prstima. U zadnji čas uspjelo mi je spasiti se od pada, čemu je bio uzrokom orkanski vjetar, što je nadirao svom žestinom kroz uzanu škrbinu u grebenu. Na oči su mi izbile suze, da nisam ništa vidio, iz otvorenih ustiju nastojao sam izstisnuti iz pluća preveliku količinu tlakom utisnutog zraka. Položaj je bio nadasve tragikomičan. Zaklonivši se iza ruba stiene nastojao sam izpitati mogućnost prielaza. Izpruživši iz zaklona ruku osjetih, da vjetar udara u jakim valovima. Izračunavši stanku između udara i udara izkoristih priliku i eto me u odlučnom skoku na polici protivnoga diela grebena. Za mnom je sliedio Ludovik upozoren na opasnost, skok mu je uspio. Hvala Bogu, sada još samo Emil! Eto i njega, odpušta uže i sprema se na skok. Brzom kretnjom skače na policu i hvata se rukama za udubinu stiene. No udarac mu vjetra zanaša noge, koje na samoj polici mienjaju pravac. Naglim trzajem poput velike ribe izbavio se i on iz neugodnog zagrljaja vjetra.

Sliedilo je krasno penjanje. Penjali smo se po bridu, koji nas je doveo na vrh Litvorova Štita. Prisutnost malenog drvenog krsta na vrhu potakne nam srđea na brže kucanje, naslućujemo završnu borbu s tim kamenitim kolosom, koji nas je već u nekoliko navrata

pokušao izbaciti iz borbe. Na silazu s Litvorova Štita zahvatismo greben, koji se uzdiže na prednji Gerlach (2630 m.). Emil nas poklikom upozorava, da vjetar na vrhovima pokreće i baca kamenje u dubinu. Još samo to bi nam trebalo! Sreća, da smo već tako visoko na grebenu, pa nam opasnost padajućeg kamenja nije više prijetila. U gustoj magli priedosmo poput duhova preko vrha Prednjeg Gerlacha, odakle vodi ravan, ali oštar poput noža greben prema najvišem vrhu. Vлага magle natopila je naše penjačko užje, koje se onako vlažno na niskoj temperaturi u toj visini počelo smrzavati. U zraku se osjećao miris snijega, što nije ni čudo, jer je bio konac mjeseca rujna.

Umornim i polaganim kretnjama napredovali smo dalje. Vjetar nam je bolno brijao lica, dok se hladna magla kroz razporke odjeće uvlačila svojim ledenih dahom do samog tiela. Cvokoćući zubima konačno zapazismo u neposrednoj blizini u magli nejasnu prikazu drvene piramide glavnoga vrha. Još samo nekoliko metara uzpona i ukočeni se prsti bezosjećajno uhvatiše za vlažno i hladno drvo piramide. Borba je završena! Odložimo ukočeno penjačko užje. Na tamnoj se pećini vrha razabirala boja uobičajenog planinarskog puta, koji prilazi s protivne strane na planinu. O znamenitom pogledu s vrha nije moglo biti ni govora, svuda je bila samo magla.

Izpunjeni srećom sidosmo po izgrađenom putu, koji nakon dvosatnog hoda stiže do Batizovskoga Jezera, odakle se još jednim pogledom oprostismo s kraljem Visokih Tatra, Gerlachom, čije mi ime, kada ga slušam, uvijek budi osjećaj sličan dalekom zvuku neke ugodne, ali toliko ozbiljne melodije.

Lomnický Štit (2634 m.)

Ing. Edo Höfler

Bilo je to četiri dana pred našim uzponom na drugi najviši vrh Visokih Tatara. S teškim uprtnjačama krenuli smo od Sport-hotela putem, koji se lagano uzpinje prema Maloj Studenoj Dolini. Često smo zastajkivali i s velikim zanimanjem gledali na obližnje vrhove, kojih s te strane još nismo poznavali. Čim smo izašli iz šume, koja pokriva ulaz u tu dolinu, zadivila nas je ogromna stiena, koja se diže s desne strane. Zlatni prameni zalazećeg sunca pozlatili su njezin vrh, da je izgledao kao kruna na glavi diva-kralja. Svi smo odmah znali, da je to poznata zapadna stiena Lomnickog Štita. Više vrlo i krajnje teških uzpona vode po toj stieni, no tada nije bilo vremena za promatranje, zato smo nastavili put u Terychochatu (chata = kuća), koja nas je za nekoliko dana primila pod svoj gostoljubivi krov.

Već sliedećeg jutra, čim sam izašao iz kuće, prvi sam pogled bacio na Lomnický Štit. Taj vrh me je najviše zanimao. Magle su obavijale njegove divlje stiene i ponore, na čas pokazao se i sam vrh. U čistom jutarnjem zraku mogla se čak vidjeti željezna ograda oko observatorija. Već prvog dana našeg boravka kod Pet Spiških Jezera stvorio sam čvrstu odluku uzpeti se s ove strane na Lomnický Štit. Ni njegova zapadna stiena me nije toliko zanimala, nego baš zadaća po najkraćem i najljepšem putu doći do Teryhokuće na vrh Lomnickog Štita. Glavne podatke našao sam u knjizi Tatarskih vodiča, gdje sam našao opis »Jordanove Staze«, koja vodi sa sjev.-zapadne strane po dosta strmoj stieni na vrh. Početak te staze nalazi se na Sedičku pod Lomnickim Štitom u visini od oko 2500 m. Takvu si stazu ne smijemo predstavljati kao stazu u našem smislu rieči, nego je to samo lagani do srednje teški penjački smjer, gdje su teža mjesta osigurana željeznim klinovima i lancima.

Prvih dana poslije našeg dolazka u kuću bilo je dosta liepo vrijeme, no slušali smo savjet glasovitog tetrjanca Zamkovskog, koji nam je rekao, da još nije povoljno vrijeme za Jordanovu Stazu, jer ima u kaminima još sniega i leda. Tako smo počekali par dana i odredili za uzpon ponedjeljak 21. rujna 1942.

Od Lomnickog Štita prema zapadu proteže se nazubčan greben s vrše škrbina. Prva je već spomenuto Sedičko pod Lomnickim Štitom, sledi neznatan vršić Lomnicka Vežička pa se greben opet više uzdiže na Poslednju Vežu (veža = toranj). Iza ove je malo sedjelce Jordanova Štrbina, a malo dalje Bachledova Štrbina, koja leži već izpod vrha Pišnog Štita (2625 m.), peti najviši vrh u Visokim Tatrama. Skoro na svaku od nave-

denih škrbina vodi od jugozapada po jedna jaruga, po kojoj se može s pomoću lakšeg ili težeg penjanja doći na greben. Kao naš prvi cilj izabrali smo Jordanovu Štrbinu, da od onud najkraćim smjerom prepričimo do ulaza u Jordanovu Stazu.

21. rujan 1942. Osvanuo je divan dan. Nakon što smo se okriepili, krenuli smo oko 8 sati ujutro na put. Od kuće skrenuli smo odmah prema iztoku prepričivši pobočje Vel. Pyšnog Štita u visini oko 2000 m. Morali smo često skakati s balvana na balvan, no dosta smo brzo napredovali, jer smo se tokom prošlih uzpona već naučili na taj poseban način hodanja po prastarom kamenju. Dobro sam pazio, da ne skrenemo prerano lievo na brieg, jer bismo onda došli u dosta nepregledne stiene Vel. Pyšnog Štita, od kuda bismo samo s velikim zakašnjenjem stigli na naš prvi cilj, t. j. na Jordanovu Štrbinu. Nakon pola sata stigli smo do velike jaruge, koju bi se dalo proći samo na mnogo nižem mjestu. Kako je i ostala konfiguracija terena ukazivala na to, da se nalazimo u traženoj jarugi izpod Jordanove Štrbine, skrenuli smo odlučno nalievo i pošteno »zagrizli« u veliku strminu. Djelomice smo se penjali po sniegu u dnu jaruge, kasnije se je pojavio led, pa smo radije izabrali obližnje stiene za naš uzpon. Na nekim mjestima smo našli tragova stare markacije, ali bez povezanosti, tako da je bilo teško naći najlakši prolaz. Zbog gladkih pećina morali smo obući penjačice, kojih više gore nismo baš trebali. Jaruga, po kojoj smo se uzpinjali, dieli se pod grebenom u dvie grane, lieva vodi na Bachledovu Štrbinu, desna na Jordanovu. Čim se je naša jaruga počela vijugati ulievo, skrenuli smo malo udesno te po laganom terenu oko 10 sati prije podne stigismo na Jordanovu Štrbinu.

Sljedeću posljednju vežu obišli smo sa sjeverne strane, gdje se na jednom mjestu nalazi uzidana željezna šipka za podporu. Namjeravali smo prijeći i Lomnicku Vežičku na sjevernoj strani, ali smo se morali vratiti, budući da smo naišli na posvema gladki led. Našli smo lakši prolaz na južnoj strani i bez naročitih poteškoća stigli do početka Jordanove Staze. Morali smo se još uzpeti po dosta gladkoj stieni u masivu samog Lomnickog Štita i stigli smo pod 20 m visoki kamin. Tu smo se kraće vrijeme odmarali. Nakon male okrepe nastavili smo put ulazeći u kamin, osiguran klinovima i dva duga lanca. Kamin je djelomice podpuno vertikaln i prolaz kroza nj s težkom uprtnjačom nije bez opasnosti, jer čovjek podpuno visi na lancima i klinovima. Budući da se visinski putevi u Visokim Tatrama ne popravljaju redovito i često, naiđeš na pokvarene naprave za osiguranje, pa smo bili zadovoljni, kada je taj kamin bio iza nas. Prošli smo još jedno strmije mjesto i doskora stigli na lakši teren, po čemu smo mogli naslućivati, da smo blizu vrha. Doista se

...PREKO OSTRIH GREBENA GERLACHOVKE I KOTLOVOG STITA BJESOMUČNO FIJUĆE VJETAR GONEĆI TMASTE MAGLE...

Foto: Aleksić

je iznenada pokazala iz magle željena ograda i iza nje začudena lica planinara i školske djece, koji sigurno nisu mogli zamisliti, da se osim žičarom može i drugim putem doći na vrh Lomnickog Stita. Zadovoljni zbog uspjelog uzpona šetali smo u našim mekanim penjačicama po gladioj betoniranoj terasi. Nešto više od četiri sata trebali smo od Terycho-kuće do vrha uključivši više kraćih odmora.

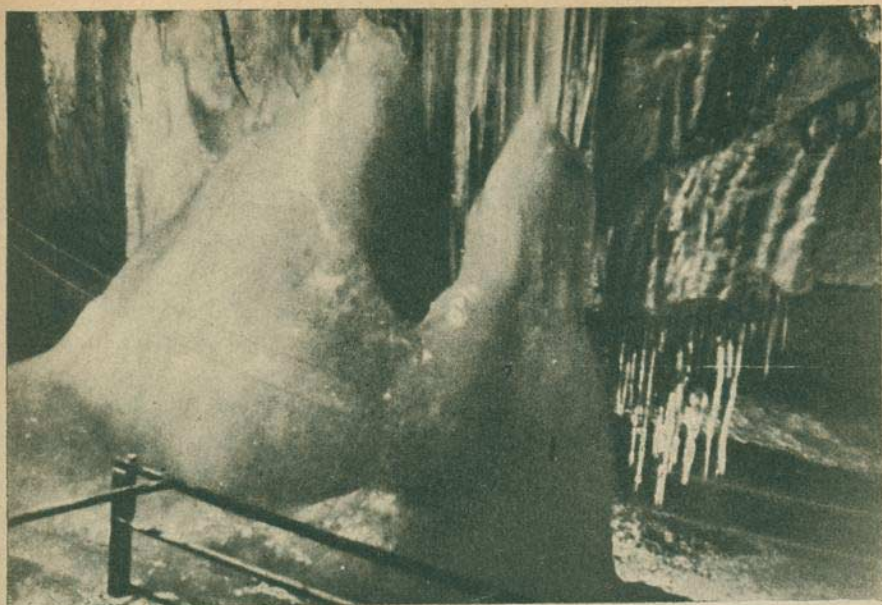
Nažalost, tvrdokorna magla je pokrila vrh, tako da baš nismo imali nikakva pogleda s vrha. No imali smo dosta toga na samom vrhu. Najviše nas je dakako zanimala slovita »lanovka« (— žičara), o kojoj smo već toliko čuli a nismo je još nikada vidjeli. Veličanstvena je to građevina u visini od 2634 m. Uzidana u živu pećinu podnaša ogromno opterećenje napetog užeta i daje prostorijske observatoriju i maloj ukusno uređenoj restauraciji s pomoćnim prostorijama.

S velikom smo nestrpljivošću čekali na našu vožnju žičarom. Upravo je jezovit bio pogled u dubinu, u kojoj su se u jednoličnoj sivini gubila čelična užeta. Upotrebljavaju se dva užeta, jedno jače, na kojem visi kabina, i dva pomoćna užeta. Jednim se kabina vuče u visinu, a drugo služi za osiguranje. Oko 100 m izpod vrha nalazi se jedan podporni toranj. Užeta se u jednom razponu bez ikakove podpore spuštaju u dubinu do donje postaje Skalnatog Plesa (pleso = jezero). Oko 800 m iznosi visinska razlika tog razpona, međutim to je vodoravna daljina od oko 1500 m. Nosivo užet ima oko 5 centimetara promjera i podnaša opterećenje od preko 20000 kg.

Kabina ima 10 stajaćih mjesta i mjesto za upravljača. Sporazumjevanje između kabine i strojara u donjoj postaji kod Skalnog Plesa vrši se bezžičnim putem na kratkim valovima. Žičara je bila stavljena u pogon 1941. god. i od onda je prevezla nebrojeno mnoštvo putničara i planinara bez i najmanje nesreće. Čovjeka ipak obuhvata groza, dok lebdi ovako visoko u zraku u maloj kućici misleći na uže, koje bi moglo puknuti, iako nam već jednostavan račun pokazuje, da teret kabine sa 10 putnika ne znači za nosivo uže od 5 cm promjera skoro ništa. Mogli bismo napraviti usporedbu s muhom, koja se šeće na niti za šivanje. Računajući težinu kabine s putnicima na ukupno 2000 kg, moramo tu težinu uporediti s težinom užeta od oko 26000 kg te dobijemo razmjer 1 : 13. Vidimo dakle, da je za opterećenje užeta skoro svejedno, da li je kabina na njemu ili nije. Ako tu najveću žičaru za osobni promet u Europi promatramo s tog stanovišta, onda ćemo se sasvim ugodno osjećati plivajući u vrtočlovoj visini iznad ogromnih sipina.

Žičara, kada vozi, redovito kreće približno svaka dva sata s vrha. Kada ima mnogo putnika, odmah se vraća i preuzima preostale. Budući da sam imao posla s filmovanjem kabine, kako se spušta u dubinu, pobjegli su mi drugovi na Skalnat Pleso, zato ne znam, kako je njima bilo pri vožnji. Koka i ja ukrcali smo se, kada je kabina došla po drugi put na vrh. Nažalost smo imali početkom vožnje takovu maglu, da smo vidjeli samo najbliže stijene, a kad smo došli izpod oblaka, već smo se bili spustili za pola visine. Gledam kroz otvoreni prozor kabine, uživam i pokušavam čim brže usrkati utiske, koji slikopisnom brzinom bježe prema gore, istom brzinom, kojom se mi spuštamo u dolinu. Najviše me je iznenadila ogromna sipina duboko izpod nas. Dobro znamo, kako izgleda takova sipina u Visokim Tatrama, znamo, da ima blokova većih od prizemnih kućica. Gledajući s takove visine pričinila mi se, da je brdo posipano najsitnijim samoborskim pieskom. Na okolne vrhove nismo imali nikakav pogled, jer je bilo sve u oblacima. Uobće je vožnja, koja traje oko 12 minuta, tako brzo prošla, da nismo mogli sve dobro pregledati. Morao bi se čovjek nekoliko puta provezti, da bi mogao točno opisati sve užitke, koji nam se pružaju kod takove vožnje. Zato pak bi trebao mnogo kruna, kojih nisam imao.

Kod donje postaje čekali su nas već i ostali drugovi, koji su došli na Skalnat Pleso putem iz Male Studene Doline. Još kratak odmor u novoj planinarskoj kući blizu Skalnog Jezera i nastupili smo put u dolinu žalostna srdeca, jer smo već znali, da se naš boravak u Visokim Tatrama približuje svršetku. Zato nam je baš ovaj uzpon na Lomnický Štít, koji je jedan od naših najljepših uzpona u Visokim Tatrama, ostao u najdražoj uspomeni.

U DOBSINSKOJ ŠPILJI: SMRZNUTA MAJKA I DIJETE.

Foto: Aleksić

Bajke o ledu prekrasne „Dobšinske ladove jazskyne“ u slovačkom rudogorju

Stanko Aleksić

Mnogo je prirodnih ljepota razbacano po cielome svijetu, te im se duboko divimo i veselimo kao djeca. Priroda je najveći i najsavršeniји tvorac, koji je uvijek stajao kao uzor najvećim umovima ljudskoga roda. Njezine ljepote imale su odraza u dušama pjesnika i književnika, slikara i učenjaka. Svi crpu iz nje nadahnuće i moć znanja. Ljudskom će rodu veličanstvo prirode uvijek biti najveći najuzvišeniји »spiritus movens«; u njoj će on vječito nalaziti duboki smisao svoga bivstvovanja i života.

Ljepota prirode izražena je skoro na svakome mjestu, raznim oblicima, raznolikim karakterom i osebuјnošću. Zato svaka prirodna ljepota posjeduje svoju zasebnu privlačivost, jer pruža gledaocu uvijek nove čari, jedinstvene čari, kojih drugdje na nalazimo.

Dobšinska ledena špilja je ogledalo ljepote prirode, kojoj nema valjda, slične u svijetu.

Neugledna po mjestu, gdje se nalazi, a osobito po vrlo skromno izgrađenom ulazu, ona, iznutra, pruža sliku ljepote, koja se teško može zamisliti. Posjetioцу se pričinja, da ulazi u dubinu neke daleke

zemlje bajki, zemlje snova, gdje nestaje ljudskog govora pod moću jedne više sile.

Da, takva je »ladova jazskyna« u dalekom, zabačenom kraju slovačkog rudogorja....

Udobni samovoz klizio je krasnom cestom iz Poprada k jugu kroz malene slovačke zaseoke, pune idiličnosti i pune romantike zelene dubodoline Nizkih Tatra. Naši dragi slovački drugovi, čiji smo bili gosti u njihovim lepim Tatrama, htjeli su da nam pri odlasku iz njihove zemlje pokažu »Ladovu jazskynu«, divnu ledenu špilju nedaleko mjestanca Dobšine⁹ u slovačkom rudogorju. Bili smo vrlo znatiželjni, jer izkreno govoreći nismo poslije krasnih grebena Tatra više mnogo očekivali. Pogotovo predjeli, koji se pružaju izpred nas, nisu nas alpiniste mogli oduševljavati. Liepi su za oko, no ipak malo previše monotoni: zeleni brežuljci, jedan iznad drugoga... To ide tako skoro u bezkraj... Držali smo, da se u takvome kraju ne može skrivati onakva ljepota, koju smo ubrzo ugledali.

Sišli smo kraj jedne osamljene neugledne kućice uz samu cestu. Valovito zemljište, planinske livade, i tu odmah gore šuma. Lievo, u dubini te planinske dubodoline slovačkog rudogorja primjećujemo nekoliko kućica. To je maleni planinski zaselak — Dobšina.

Iz kućice uz cestu izišao je omalen čovjek, koji sprovodi ljubitelje prirodnih ljepota, koji riedko kada dopru ovamo u dubinu slovačkog rudogorja, daleko skoro od svakog prometnog sredstva, da pogledaju pravo »čudo« prirodne ljepote: »dobšinsku ladovu jazskynu«. Čudili smo se, zašto je taj čovjek tako toplo obučen. U debelom zimskom kožnom kaputu i ogrnut toplim vunanim šalom oko vrata?!... No, uskoro smo uvidjeli, a, neki od nas, i dobro osjetili — zašto...

Malom stazicom počeli smo se uzpinjati kroz bukovu šumu, iz prva ne tako naglo, a onda već strmije. Izgrađene su dosta primitivno i neke drvene stube. Sa strane razklimana ograda uz cestu. Oko 15 časaka je potrebno, da se dopre do ulaza u ledenu špilju... Put je liepo označen šarolikim, višebojnim slovačkim planinarskim oznakama.

Stigosmo gore na ravan i poširok put. Jedna veća drvena baraka proviruje kroz šumska debla. Tu je za vrijeme ljeta zalagajnica, gdje se turisti okrjepljuju pri posjeti »ladovoj jazskyni«. Sada, koncem rujna, baraka stoji pusta.

Naš vodič nam savjetuje, da se dobro ogrnemo, jer ćemo poslije kraćeg odmora ući u ledenu špilju. Tek sada primjećujemo jednu skromnu ogradu s nadpisom. Dakle, tu je ulaz. Ništa osobito ne primjećujemo te nismo mnogo očekivali od čuvene »ladove jazskyne«...

IZ DOBSINSKE SPILJE.

Foto: Aleksić

Vrata na ogradi otvaraju se ogromnim ključem. Silazimo niz drvene stube do glavnog, nutarnjeg ulaza. Lievo i desno umazana ledena kaša. Otvaraju se još jedna vrata. Zacielo zadnja, jer je odatle sunuo tako hladan mlaz zraka, da smo se protresli... Stežemo kapute na sebi, nabijamo na uši naše planinske klobuke. Mrak je, jer ulazimo u zemlju. Vodič negdje sa strane pali električno svjetlo. U dubini izpred nas probiše tamu stotine električnih žarulja. Oči se još nisu naviknule, ali ipak naziremo neko blještavilo. Zacielo to dolazi od leda?...

Stube su prekrivene drvenom piljevinom. Silazimo kojih petdesetak metara strmo pridržavajući se ograde. Tek sada se izpred nas ukazala ljepota, kakve zaista nismo mislili ovdje naći!

»Ladova jazskyna« — ledena špilja, pružila se pred nama u svoj krasoti s bajnim svojim čarima! Ona nas je preniela u dalek neki svijet, svijet bjeline, tajinstvenosti, snova...

U prvoj smo dvorani ove ledene špilje. A ima ih deset! Svaka dvorana zaprema više od stotinu m², a prepune su ledenih tvorevina ogromnih veličina i najvećih raznolikosti! Temperatura u ledenoj špilji se kreće od —4° do 6°, dok je napolju 23° C iznad ničice!...

»Ladovu jazskynu« — tumači naš vodič — otkrila su 1870. g. dva inženjera, koji su tu u slovačkom rudogorju tražili naslage rudnog blaga. Ledene tvorevine kao i sama špilja nastale su od pod-

zemnih voda, koje se pri prolazu kroz hladne slojeve zemlje i hladnoga zraka, koji tu struji, smrzavaju...

No, nastale su tokom stotina godina i takve tvorevine, čudne po svom obliku i veličini, da posjetilac ostaje zapanjen. Pri padanju smrznutih kapljica vode sa svodova ledene špilje stvoreni su stalagmiti i stalaktiti od prekrasnog prozirnog leda, silne veličine, koji dosižu i preko tridesetak metara. Ti ledeni stupovi prelijevaju se u svim preljevima zeleno-plavih boja... Stvoreni su debeli ledeni zastori, slapovi, tornjevi... Na svodovima »ladove jazskyne« visi razkošno, debelo, te do jednog metra dugo inje, narezuckano sa strana kao zubei drvarske pile... I, tako nas to prati na stotine metara na našem putu kroz ledenu špilju, kojoj se divimo, a ostajemo bez riječi. Čakleće inje je sada u kasno ljeto najrazkošnije i najljepše! Dubok dojam obuzeo je naše duše.

... Bajke iz »ladove jazskyne« širile se kroz sve kutove...

... Ogroman kip »biskupa« priča nam, da je nekad u slovačkom rudogorju, tu u ovim planinama vladao neki okrutni biskup. Jednom je nestao kao zemljom prekrit. Nije mu ostalo nigdje traga. Tek kasnija pokoljenja pronašla su njegov lik u ledenom kipu velike dvorane »ladove jazskyne«...

...— Bila su prekrasna jezera u kotlinama ovoğa zelenog gorja u davno vrieme. Voda im je bila samo srebro i silazila je iz jednoga jezera u drugo. Došli su zli ljudi, koji su pronašli veliko bogatstvo u čaklećoj razini i pjenušavim slapovima, te su odnosili tu blještavu tvar. No, jezera se zamrzla, slapovi se sledili. Sada stoje tu prekrasni široki i duboki ledeni slapovi prekrasnih boja, nazvani »Niagara-slapovi«, a duboka jezerska voda pretvorila se u sâm led, debeo 65 metara!

...Tamo, duboko dolje silazimo niza strme stube, gdje se protežu stotine metara duge i skoro isto toliko visoke ledene zavjese. Kroz njih je probijeno nekoliko ledenih omanjih dvorana. Led je proziran do pet metara u debljinu. Kroz njeg proviruju svjetla električnih žarulja. Sam je led čist kao kristal. Pričinja nam se, da se nalazimo u nastanbama Eskima...

...Tamo, desno, u jednom kutu stoji u ledu divno oblikovan kip Majke Božje s djetetom. Pored njega kao kandilo sija jedna žarulja žmirkajući...

...Fatri, na koljenima, zavijeni u svoje duge ogrtače pokorno mole. Neki ljube zemlju i duboko se klanjaju...

Bajke iz leda puno nam govore. Prekrasno je slušati ih. Dobšinska ladova jazskyna prepuna je takvih čarobnih priča. Zaista, ne postoji primjera, da bi se mogla ova ledena špilja bilo čime upo-

ZELENE PLESO

Foto: Aleksić

rediti! Prekrasna je i zacielo jedinstvena u svijetu. Radi same »ladove jazskyne« vriedi doći ovamo u Slovačku, u daleko slovačko rudogorje, nedaleko od malog mjestanca Dobšine.

...Teško smo se razstajali od ove preliepe prirodne ljepote slovačke zemlje. Oni suri grebeni Visokih Tatara, kroz koje smo prošli uzduž i poprieko, pružili su nam svoju ljepotu, ali »Dobšinska ladova jazskyna« — bila je nešto osobito, što se možda samo jednom u životu vidi.

Samovoz nas je vukao preko starodrevnog grada Nitre i krasne Banske Bystrice k Bratislavi. U sebi smo nosili silne dojmove o ljepoti i čarima slovačke zemlje nobée, a osobito bajne Dobšinske ladove jazskyne...

Milovan Kraker

Moji dosadašnji slikarski radovi s područja planinskih motiva vrlo su skromni, a slikac sam u gorskim krajevima tek zbog osobnog zadovoljstva. Za put kroz Tatire morao sam obaviti pripreme za rad, kakov još nisam pravo poznavao, i sada nakon tog izkustva spoznajem, da sam štošta griješio, no to će mi zato biti putokazom u budućnosti. Držao sam se principa, da je bolje i nešto suviše uključiti u pribor, nego da mi u nekoj prilici manjka makar i neka sitnica, te priznajem, da sam s prtljagom imao dosta okapanja.

Bio sam opravdano uzbuđen prilikom prvog pogleda na Visoke Tatire. Ogromni granitni masiv diže se iz ravnice od 700 m. skoro 2000 m. u vis. Jasno se zapaža modelacija mase, rastlinska granica i pojedinosti, a pogled u isti mah djeluje zadivljivo i izazivlje strahopočitanje. Doznajem za zanimljive pojedinosti o »Cesti Slobode« i o električnoj željeznici, koja veže glavnu liniju podnožja, zatim o uzpinjači kod Smokovca i o žičnoj željeznici od Tatranske Lomnice na Lomnicki Štit (2630 m.) te magistralnim putevima i planinskim kućama. Sve to pobudilo je u meni velik interes, da proučim zemljopisnu putničarsku kartu.

Odsjeli smo u tatranskim vojničkim domovima (1000 m.), koji su nam služili kao baza za predviđene izlete. Sljedeći dan već sam rano izašao s blokom, da skiciram motive iz okolice domova. Osjećao sam stanovitu nervozu zbog sutrašnjeg početka trodnevne informacione ture kroz Visoke Tatire smatrajući važnim, da je i ja prodem.

Na put smo krenuli od Matliaria kroz dolinu Biele Vode obskrbljeni trodnevnom obskrbom. Sa sobom sam uzeo i akvarelski blok, tuš i pera te ručnu apoteku s pola

litre konjaka — za inspiraciju. Prošavši mimo bezbroj slapova Biele Vode došli smo na Zeleni Potok, od kuda se otvarao liep vidik na Belanske Tatire, geološki riedku pojavu, da se vapneni gorski lanac nalazi neposredno uz eruptivni granitni masiv. Dolazimo na Zeleno Jezero s divnom okolicom, koja pruža zahvalne motive za mnoge slikare, koji rado posjećuju taj kraj i slikaju na okolnim uzvisicama i magistralnim putevima. Za vrijeme odmora izkoristio sam nešto vremena za skiciranje, a zatim smo nastavili s uzponom na sedlo Baranie Roha. Put vodi sipinom iznad jezera, stienom uz zakovani lanac, zatim strmim travnjakom do kamenog nanosa od lavina. Ovdje se otvaraju široki vidici na okolne skupine vrhova Lomnickoga, Kežmarskog, Svištovog i Kolovyeg Štita, Baranie Roha i Belanskih Tatra te strmih zaleđenih ploha prema kaminu pred sedlom. Postalo mi je jasno, što je vuklo slikare u ovaj čarobni kut prirodnih ljepota Visokih Tatra.

Putem preko sniežnih ploha naglo su nam ususret dolazili gusti oblaci, za čas su nas ovili a počela nas je šibati ledena kiša i vjetar.

Uzpinjući se uz rub stiena i leda stigismo do kamina. Na mojoj lievoj ruci, koja je još pred nekoliko dana bila u sadrenom ovoju, pukla je udlaga a platneni ovoji su se ledili. Probijajući se uz kamin opažali smo, kako je vjetar na čas otvorio pogled prema Zelenom Jezeru, obasjanom suncem. Ležalo je 700 m. pod nama u divnom spektru boja, a sliku je krasilo zrealno zeleno jezero. Taj nezaboravni utisak, koji je na nas učinio ovaj jedinstveni pogled, dovoljna je bila plaća za proživljeni napor.

Požrtvovni drugovi, koji su mi već u više navrata pomogli na težim mjestima, ovaj puta su i opet prihvatili moju uprtnjaču omogućivši mi tako, da se dočepam lanca, koji je ovdje bio odkinut u dužini od 20 m. Još malo i našli smo se na sedlu. Oblaci su se razilazili i pomalo se otvarao vidik na Malu Studenu Dolinu sa Pet Spiških Jezera. Umor i žurba zbog zaostajanja za skupinom nije nam dozvoljavala, da se naužijemo novog vidika osim toliko, dok sam previo prozeble rane. Dok sam tako omatao prste, nekako se i čaturica omotavala i vratila se u pretinac — prazna. Puni — inspiracije — počeli su drugovi zapažati u maglovitom obliku fantastične boje, odkrivali su nevjerojatne oblike još manje mogućih dimenzija. Već sam se zabrinuo za sebe misleći, da od umora nisam u stanju poprimati izpravnih predočaba o onome, što se zapravo kroz vlagom prezasićenu atmosferu uobće jedva dalo nazirati. Spremajući lje-

karnu doznao sam, — u kojem grmu leži zec, — obradovan, da su ipak — svi moji kotači u redu, — no ostao sam zato bez one — inspiracije, — koja je taj čas izvirala iz svake rieči i geste — nadahnutih — drugova. Spustivši se zatim lagano niz sipinu stigosmo zadovoljni na Tericho-chatu.

Odustao sam od sudjelovanja u daljnjem dielu ture radi stare ozljede, koja mi je u velikoj mjeri onemogućivala služiti se lievom rukom. To sam nerado, ali nažalost morao učiniti. Zadovoljio sam se, da se naužijem ljepota vidika kroz Malu Studenu Dolinu promatrajući od vremena na vrieme kretanje divokoza, koje su se u skupinama po desetak dolazile napajati na jezera odlazeći zatim nevjerojatnom brzinom i spretno skakućući nekuda u nepoznatim pravcima prema podnožjima stiena i prosjeklinama.

Sljedeći je dan svojim punim sunčanim osvjetljenjem učinio podpuno novu sliku od jučerašnjeg vidika, izpunjenog sivom maglenom atmosferom. Jakost sunčanog svjetla s velikom množinom ultravioletnih zraka, čistoća atmosfere iza kiše i caklenje još mokrih kamenih masa stvarali su varave predočbe o udaljenosti objekata od mjesta promatranja. Čist vidik omogućio je razlikovati vrlo udaljene detalje na obroncima, grebenima i vrhovima, no nisam

našao u tome ništa slikarski interesantno osim odsjeka s dugim bačenim sjenama uzimajući u obzir prednji plan s obalama jezera, ili pak pogleda s koje uzvisice niz cielu dolinu. Detaljne partije više su pobuđivale pozornost iz blizine, čemu je razlog jaka razvedenost oblika u toj dolini, počevši od pojedinog jezera, grupacija morena, okomite Crne i Žute Stiene, a nešto niže romantične slike magistralnog puta kroz gornji dio rastlinskog pojasa. Toga dana bila je dolina od 1900 m. pa na niže izpunjena maglenim morem, a ciela okolina Terichochate s grebenima Stredohrota i

okolnim skupovima Ladovog i Lomnickog Štita činili su se kao obala kakovog fjorda.

Zaključio sam, da se još jednom vratim ovamo onda, kad dodu drugovi na penjačke podhvate, ali ta namjera ostala je neprovedena. Još to isto prije podne vraćao sam se s dvojicom drugova vijugama niz veliku sipinu, te Mali Studeni Potok do Velike Studene Doline. Uz dno sipine nalazi se mnogo klekovine, mahovine i trave, što sa slapovima potoka i bližom okolinom pruža vrlo lijepe motive, dok je Velika Studena Dolina puna crnogorice, presječena vijugavim Velikim Studenim Potokom i magistralnim putem s nekoliko mostića, raznih kamenih nanosa, okružena slikovitim obroncima Slavkovskog i Lomnickog Štita, upravo puna motiva prikladnih za ilustracije dječjih priča. Oblaci zastali su iznad nas i kadkada je sunce provirivalo kroz kakovu šupljinu između oblaka. Snopovi sunčanih zraka šetali su se tako pomalo s kretanjem oblaka i vukli za sobom svjetlu mrlju preko vršaka borova prema obroncima, uz njih se penjali i nestajali. Promatram te svjetlucave zrake, koje prolamaju zasjenjenu sivu maglovitu atmosferu izpod oblaka i opažam, kako daju svoj odsjev na okolinu i donju plohu oblaka ertajući tako njihove forme. Takovu situaciju, kod koje se svjetlo sa sjenom stalno izmjenjuje, teško je uhvatiti na platno ili papir, te je osim potrebnog pribora također potrebno imati slobodu u iskorišćivanju vremena. Hodajući vezan uz grupu nailazi čovjek na razne poteškoće. Črtanje nikako nije mehanički posao, ono traži svoje vrijeme, koje se ne može za volju grupe unapried odrediti, zahtjeva stanovite pripreme a konačno i razpoloženje.

Nakon povratka u bazu u tatarske vojničke domove uz hotel Sport i silazka uzpinjačom do Starog Smokovca otišao sam skicirati s Ceste Slobode vidike na Končistu, Gerlachovku i grupu Granatog i Bradovice. Sljedeći dan vratit će se drugovi s trodnevne ture pa sam pažljivo sabirao sve podatke, koji su me mogli zanimati.

Drugo jutro odoh električnom željeznicom do Višnie Hagy s garniturom pastela i to onako nasumce bez određenog cilja. Znao sam iz zemljopisne karte samo toliko, da se tamo nalazi veliki sanatorij za plućne bolesti i hoteli, razkrstnica cesta, počeci magistralnih puteva na Ostervu i Batizovsko Jezero, od kojeg odtječe tamo i mali potok. Kad sam se na stanici izkrcio, nisam znao, što da počnem. Koracao sam lagano od stanice prema razkrstnici, zastajkivao sam i ogledavao se naokolo. Opazio sam, da bih mogao uzeti kao motiv baš Gerlachovku s najvišim vrhom Visokih Tatara od 2663 m., samo bih se morao spustiti nešto niže preko čistine do ruba šume, od kuda bi pogled mogao obuhvatiti i niže obronke. Imao sam u tome sreću te pronađem panj, koji mi posluži kao

stolić za pribor, sjednem na tronožac, ali nekoliko grana od susjednog debla presjecahu mi vidokrug. Pomoću nekoliko kamena i konopca svinuh granje u stranu, a zatim posvetih nešto brige svom želudeu, da mi ne bi — ne bilo ga — zacvilio usred posla. Prvi rad, s kojim sam bio potpuno zadovoljan, bila je ova skica Gerlachovke, kojoj se oko vrha opleo prsten bjelkastih oblačića i maglica.

Još isti dan izkoristio sam vrijeme, da se vratim u dom i odšućem do Kamzik hotela na 1500 m. u Veliku Studenu Dolinu, da skiciram koji motiv sa slapovima. Brzo sam našao lijep pogled uz slapove prema mostiću magistrale. Među drvećem vukle su se magle a nizki oblaci zatvarali su dalji vidik. Smjestio sam se izpod visokog jelovog stabla, a rad je lijepo napredovao sve dotle, dok nisu počele padati kapi vode s jelovih grana. Naime oblak je obuhvatio gornji dio stabla i na iglicama se hvatala vodena para, zgusnula se u kapljice, koje su zatim klizile, sabirale se i padale na moj crtaći blok. Ono, što me je zanimalo, bilo je već na skici, pa toga dana po prvi puta krenuh u domove na počinak naročito zadovoljan.

Sliedi moj dvodnevni boravak u dolini Kvetnice, kamo sam uzeo sa sobom dva platna za uljeni rad sa svim priborom i crtaćim blokom. Odmorih se u Sliezkom domu (1500 m.), a zatim krenuh u potragu za dobrim motivom želeći da pronadem široki pogled na veći kompleks. Vrludao sam uz obronke Gerlachovke ogledavajući se na sve strane, ali ništa od motiva. Dolina je uska a s obadvie strane dižu se visovi Gerlachovke, Granatog, Bradovice i Male Visoke. Iznad Velickog Jezera

primjetim stado divokoza, prikradem se jednoj strmoj ploči, da ih iz bližeg ogledam. Obilazeći tako naidem na oveću šupljinu, koja podilazi pod tu ploču i tamo nadem divokozin rog. Taj nalaz ugodno me iznenadio, počeo sam pretraživati okolicu, ne bih li pronašao još i drugi rog, no uzalud. Put nastavljam puteljkom i stižem pred Dugo Jezero na podnožju Malog Gerlacha, gdje se nalazi okomita stiena visine oko 100 m., izpod nje sipina te desetak metara visoka gromada s policom u podnožju tek nad potokom. Iznad police u sredini stoji crna mramorna ploča s nadpisom: Na tomte mjestu zahinul kamerad Jaroslav Vondra. I nehotice dodoh na misao, da je kamerađ bio žrtva one stiene, a ona polica uz potok mogla mu je biti samrtna postelja, gdje mu je pružana uzaludna pomoć. Skinuo sam šešir, osjetio sam neku tjeskobu, još jednom sam bacio pogled na stienu i krenuo dalje.

Moja lieva ruka bila je ovijena i vrlo malo sam se njome mogao služiti tako, da sam dalje na partiji, koja je osigurana lancem, imao velike muke pogotovo s platnima, koja sam inače nosio pod rukom, kad ono tridesetak metara pred sedlom još jedna crna ploča uzidana u stieni s nadpisom: Na pamjtku Emeriči Techler. Izgledalo mi je kao odrješita opomena na oprez, premda nisam došao do zaključka, da je partija opasna, barem ne sada, kad je osigurana lancem. Ipak sam bio u nezgodnom položaju prvo zbog bezpomoćne lieve ruke i bez pratioca, a drugo s nespretnim omotom i prilično težkom uprtnjačom sa složivim slikarskim stalkom, tronožcem, kutijom s bojama i priborom, hranom, ljekarnom i rezervnom odjećom.

Pogled, koji mi se otvorio s Poljskog Sedla (2208 m.) na Biellovodsku Dolinu, bio je divan, izpod mene krasno Zamrzlo Jezero s više razbacanih jezera oko zatvorenih grebenima a s pogledom na Mlynar i Poljske Tatire. Nebo je bilo podpuno vedro, ali sam morao tražiti zaklonjeno mjesto radi oštrog sjevernjaka, što mi međutim nije uspjelo. Obukao sam još jedan pulover, zakopčao kapuljaču, obukao debele rukavice, no svejedno sam drhtao od zime. Pet sati radio sam uporno, prestao sam osjećati zimu, nisam bio ni gladan, ni umoran i tek kad sam odložio kistove i paletu, osjetio sam, da su mi koljena ledena, ruke da su plave i da želudac konačno mora dobiti, — što ga spada. Htio sam se okriepiti konjakom, ali sam se taj čas sjetio lanca i dviju ernih ploča i — odustao sam.

Pospremio sam stvari i prije, no što sam se vratio, odoh stazom po blagoj kosini na vrh Male Visoke (2429 m.), slobodan od svake prtljage. Pogled s vrha prostire se preko svih vrhova središnjeg diela Visokih Tatra pa kroz Biellovodsku, Kvetnicu i Veliku Studenu Dolinu. Preduzeo sam si, da se i ovamo naknadno povratim, no ni to nisam imao prilike izvršiti. Povratak niz lanac bio je mnogo

opasniji od uzpona, pa sam se osjećao istinski sretan, što je sve dobro prošlo, a pogotovo što sam donio u Sliezki dom uljenu sliku, koja je uspjela.

Ujutro me iznenadi jaka oblačnost, ali sam na svaki način htio nešto raditi, dok ne počne kiša. Popeh se uz strmu sipinu Granatog i uzeh za motiv Gerlachovku s Velikim Jezerom i Sliezkim domom, sa slapom uz jezero i pogledom kroz gornji dio Kvetnice. Sat zatim sipila je kiša, ali nisam se dao smesti, nego sam samo nastavio s radom, ma da mi je paleta i platno plivalo u kapljicama vode. Tek kad sam na skici imao sve potrebno, vratioh se brzo u dom, gdje sam se osušio, nahranio a bome i — napojio, a zatim sam krenuo magistralom u bazu u tatranske vojničke domove po druga platna.

Kišovito je bilo i cijeli sljedeći dan, tako da nisam ništa radio na terenu, ali sam zato idućeg jutra otišao električnom željeznicom na Štrbsko Jezero (1350 m.), od kud se pružaju vidici na cijeli niz vrhova. Moj cilj bio je Popradsko Jezero u Menguševskoj Dolini, kamo stigoh Malypetrovim putem. Popeo sam se na polovinu serpentina magistralnog puta preko Osterve, od kuda mi se pružio liep vidik uz dolinu a u dnu se nalazilo jezero s planinarskom kućom i slikovitim šumarcima. Divno sunčano popodne davalo je slici po-

seban čar, a duge bačene sjene Patrie i Satana polako se pomi-cale i do predvečerja zatvorile cielu dolinu. Vratioh se kući s novom uljenom slikom, te iza večere sjedoh uz jezero promatrajući odraz nebeskog crvenila od zalazećeg sunca u zrealnoj površini jezera sve do mraka, a zatim odoh na počinak.

S izlazkom sunca krenuo sam u gornji dio Menguševske Doline s obligatnom spremom i dva platna. Desni odvojak vodio me na Žabia Jezera (1728 m.), gdje sam s raznih mjesta radio skice u svom bloku. Planinarska kuća pod vrhom Rysy bila je zatvorena i

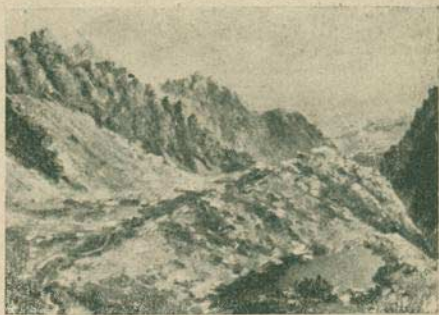

nisam se usudio dalje uzpinjati prema njemu a niti prema sedlu Vaha i Velkoj Visokoj. Zaobidem zatim obronak Žabieg Konja i stignem na gornju visoravan Menguševske Doline s Hincovim Jezerima (1965 m), koja se nalaze u udubini između grupe Menguševskih Štitova, Koprove i Volovog Hrbta. Sipine su se rušile s obronaka upravo u jezera tako, da su pristupačna samo sprieda. Bilo je potrebno, da se uzpnem vijugama na Koprovsko Sedlo, gdje sam na jednom zavoju, od kuda se otvorio

prekrasan vidik, namjestio svoj stalak s platnom, izpraznio kutiju s hranom, svukao se i legao na prostrtu odjeću na pola metra širokom puteljku, da se nasunčam i odmorim. U visini od 2100 m. sunce je ugodno grijalo i za čas sam zaspao, a da me nije smetao nikakav šum, ni najmanji vjetrić, osim vriskanja svizca, kojih tamo ima dosta kao i divokoza. Probudio me pad nekog kamena niz sipinu, na kojoj sam spavao, tako da sam se probudio sav zbunjen.

Tri sata iza toga spremao sam uljenu skicu na platnu s vidikom niz Menguševsku Dolinu s Malim Hincovim Jezerom u dnu, te prevalih još ono preostalih petdesetak metara visinske razlike na sedlo. Taj čas požalio sam, što nisam odmah otišao gore, da slikam mnogo ljepši vidik kroz Klinsku Dolinu s pozadinom Liptovskih Tatra. Pažljivo sam promotrio zemljopisnu kartu i opazio, da se nalazim svega 4 kilometra zračne linije od znamenitih Morskih Oči, a da bi ih mogao vidjeti, morao sam se vratiti na Hincovo Jezero i s desne strane proći izsječenu priečnicu na obronku prema Menguševskom Sedlu. Strmina je dosta jaka, ali je pravac dobro osiguran tako, da sam bez tereta uprtnjače, koju sam ostavio kod jezera, prošao s lakoćom.

Nalazio sam se pred granicom Poljskog Guvernemana. Slovački graničari legitimirali su me, a zatim se razvio srdačan razgovor, izmještan hrvatskim i slovačkim jezikom, čiji je najveći dio rieči istog korijena. Jako me začudilo,

kad su mi kazali, da im se služba u Tatrama ne sviđa, ali kad su mi razjasnili svoje stanovište opisavši mi sve teškoće te službe u brdima, daleko od ljudskih naselja, pa s obzirom na vremenske prilike, opasnosti i dosadnost, shvatio sam ih. Morske Oči, koje se nalaze na poljskom području, čine divnu

sliku. Gornje, Crno Jezero, vidio sam djelomično, a dolnje, Morsko Oko, cielo, oba obraštena ernogoricom i sa tri strane zaokružena obroncima, dok se s četvrte spušta dolina Ribljeg Potoka, uz koji prolazi samovozna cesta do hotela uz jezero. Pogled na Menguševsku Dolinu bio je s tog mjesta mnogo ljepši nego iz Koprovskog Sedla, pogotovo jer se sada ciela dolina nalazila u ljubičasto sivoj sjeni osim njenog najgornjeg diela s jezerima. Vedro nebo se žarilo od zalazećeg sunca, a inače siva granitna masa poprimala je na sebe samo nešto od boje neba. Ta pojava jako me zanimala, jer sam očekivao, da ću moći gledati vrhove Tatra, kako se kod izlaza ili zalaza sunca kupaju u žarkim bojama. Oprostih se s graničarima i vratih se istim putem, kod Jezera uzeh uprtnjaču i platna te stigoh do mraka u srednji dio doline. Umoran preko mjere prespavao sam i ovu noć u kući kod Popradskog Jezera.

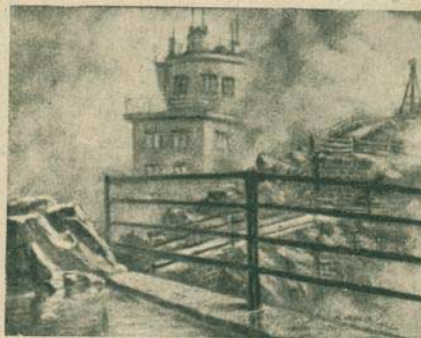
Ujutro se kasno probudim i vidim, da je nebo naoblačeno. Kolikogod sam jučerašnji dao bio razpoložen i poduzetan, to jutro imao sam osjećaj od prilike kao ono diete, koje je izgubilo — euclu. Oblaci su se valjali već nekoliko stotina metara iznad Popradskog Jezera i sakrivali su sve visove, tako da sam se morao dati u lov za drugčijim motivima. Sa još preostala dva platna pokušavao sam pronaći nešto na velikoj sipini izpod Satana, zatim uz Ladovi Potok i opet bez uspjeha, pa zaključim, da se vratim u tatranske vojničke domove. Iz gornjeg diela Malypetrova Puta otvara se pogled na Ladovu Dolinu. Oblaci, koje je vjetar bacao preko Osterve i sedla između Klina i Končiste, valjali su se kao u koritu, a između njih na časove su se probijale blijede sunčane zrake. U dnu je crnogorična šuma, a sasvim napried dolazi pred pogled zavoj puta s velikim samotnim napola golim stablom, koje je ovdje sablastno stršilo. Eto tako meni motiva i premda je izgledalo, da će svaki čas pasti kiša, brzo razpremim pribor, namjestim stalak s platnom na puteljku, — guenem konjaka i primim se posla. Tako sam se taj dan vratio u vojničke domove sa tri uljene slike i nekoliko skica u bloku.

nekoliko skica pastelom, ali nijednu nisam dospio dotjerati, da bih bio s njom zadovoljan. Pogledi su vrlo široki s bezbroj pojedinosti. Mali oblaci stalno su se valjali izpod i iznad vrha. Mnogo vremena utrošio sam na razgledavanje iz suvremeno izgrađenih hodnika

Jedan liep dan prošao je zatim, a da nisam nikuda išao i ništa radio. Zašto to, na to nisam u stanju odgovoriti. Kad bi me taj dan tkogod odnio na teren, mazio ili tukao, mislim, da svejedno ne bi pokrenuo ni moju maštu, ni ruku s kistom. Cielu noć kopao mi je po mozgu taj izgubljeni dan kao i sve propale kombinacije s njime.

Ujutro odoh više protiv volje električnom željeznicom do Tatranske Lomnice i žičnom željeznicom na Lomnicki Štit (2630 m.). Vrh je još bio obavijen oblakom i pred podne se izgubio, a vidik se razprostro na sve strane. Započeo sam

i terasa na vrhu uz zgradu strojarne žične željeznice i meteorološke stanice. Pogled kruži Velikom i Malom Studenom Dolinom, dolinom Zelenog Potoka, Belanskih Tatara prema grupi Ladovog i Slavkovskog Štita te Stredochrota, malo dalje Gerlachovkom i celim nizom vrhova Visokih Tatara i konačno velikim dielom ravnice. Zaključio sam, da ne ću moći raditi toliko, da uhvatim makar neke važnije dielove, a da ni ne govorim o slikovitosti sniegom obavijenih Tatara u zimskim mjesecima. Na

povratku izkrecah se iz kabine na Skalnatom Jezeru (1752 m.), gdje sam načinio samo jednu grubu skicu i uputio se pješice u Tatransku Lomnicu.

Loše vrijeme pokvarilo mi je još dva dana. Približavao se dan odlazka. Još vlažni radovi uljem bili su razmješteni po mojoj sobi u tatranskim vojničkim domovima, a drugovi, koji su polazili na penjačke partije na terene i izostajali po nekoliko dana, dolazili su sada, da kritiziraju skice pastela i ulja.

Imali smo namjeru, da kao gosti ostavimo na uspomenu našem gostoprimeu, g. ministru vojnom generalu Ferdinandu vitezu Čatlošu, jednu od slika, koje načinim na Tatrama, a dva dana pred odlazak nije bilo još ništa dovršeno. Svaki pojedinac odabirao bi drugu sliku smatrajući je kao najprikladniju, dok se na koncu ne odlučih, da dovršim sliku Bielovodske Doline gledanu s Poljskog Sedla. Jedan dio moje sobe bio je pretvoren u nešto, što je sličilo atelieru. Osvjetljenje za rad bilo je dobro, samo

me mučila neka trema, od kad sam doznao, da bi se g. ministar vrlo radovao slici, jer je dobar poznavalac i ljubitelj umjetnina. Eto, od toga potjecala je moja slabost — trema, no zašto ja imam uvijek u za se ljekarnu?! Možda je neobično ili čak smiješno, ali uzeo sam tabletu veramona, da mi se smire živci, a za aktivnost moje mašte brinuo se — konjak. U ova dva zadnja dana trebalo je dati sve iz sebe, da bih mogao uspjeti. Nismo zaboravili niti g. podpukovnika Jozefa Benedika, koji je svaki put, kad bi se ja vratio s koje ture, dolazio k meni u sobu interesirati se za napredovanje mojih radova. Najviše mu se svidao pastel Gerlachovke gledane iz Višnie Hagy. Drugi dan u večer bile su obadvie slike dovršene i to prva na originalnoj skici s terena, a druga preslikana uljem na platno s originalnog pastela, obadvie radene u t. zv. špahtel-maniri. Slike su bile odmah i liepo uokvirene, što im je vanredno podiglo izgled.

Na oprostnoj večeri bila je predana još svježa slika Gerlachovke u ime naše momčadi g. podpukovniku Benediku, čime je on bio vrlo iznenađen i obradovan pogotovo, jer za našu namjeru nije ništa znao.

Ujutro su me probudili. Moja soba bila je sva razbacana, naokolo bile su još prislonjene slike, razkopani blokovi, razbacane tube i neoprani kistovi, odjeća razštrkana na sve strane, a autobus vani

stoji pripravan na odlazak. Taj čas činilo mi se sve svejedno. Slikati više nisam mogao, a drugovi i onako nisu mogli otići bez mene pa eto, ako im se žuri, neka mi pomognu pakovati. Ja sam se oblačio i uzput — dirigirao, a drugovi sabirali su moje stvari i proklinjali mene, moju lienost, prtljagu i cieli kalendar, Sada sam tek opazio, kakove sam sve nepotrebnosti vukao sa sobom, kako sam mnogo truda mogao prištediti, da sam pojednostavnio slikarski pribor i izostavio štošta, a to su, mislim, vidjeli i moji drugovi, koji mi nisu dozvoljavali, da se sada obrijem i koji su me tako izdašno i sočno — blagoslivljali. Kad su dohvatili slikarski stalak, da ga slože, izšuljao sam se iz sobe, onako — za svaki slučaj. Vratio sam se u sobu tek, kad su mi prtljagu iznieli na autobus, da pogledam, nisu li što zaboravili.

Slika Bielovodske Doline bila je pažljivo spakovana i odprem-ljena u Bratislavu ministarstvu vojnom i predana g. ministru generalu Ferdinandu vitezu Čatlošu. To je utjecalo, da se moj nemir i trema stalno povraćahu daljna dva dana našeg puta do Bratislave, a najveći bijahu, kad smo na kolodvoru čekali, da se oprostimo s g. ministrom. Prilikom opraštanja darovao mi je svjetlopis s posvetom i vlastoručnim podpisom, a ja sam mu odkrio našu namjeru, da u Zagrebu priredimo izložbu slika i to zbir motiva iz Visokih Tatra. Ta zamisao vrlo mu se svidjela pa je odmah odlučio, da će tom prilikom poslati g. podpukovnika Benedika, da tu izložbu otvori.

S time je moja djelatnost kao alpinskog slikara na turneji po Visokim Tatrama završena, ali tad je preda mnom stajao još atelierski rad spojen s mnogim nepoznanicama, od kojih je za mene bila glavna nepoznanica: vrijeme.

Glavno je bilo postignuto i to, da je po prvi puta alpinistički odsjek predvidio takav rad na terenu i da uspjeh nije izostao. Stečeno iskustvo koristit će u budućem napredku našeg alpinističkog slikarstva i u promicanju alpinizma.

Dva penjačka uzpona u Maloj Studenoj Dolini

18. IX. 1942.

Krešo Mihaljević

Osvanuo je tmuran i hladan planinski dan. Noću je vjetar silnom snagom pjevao svoju jezovitu pjesmu tako, da smo se prilično neugodno osjećali na tiesnim i niskim krevetima Terycho-chate (2016 m.), koja je postala glavnim uporištem za naše penjačke uzpone u tom gorju. Ujutro je vjetar duhao i dalje nesmanjenom žestinom goneći gusti magleni zastor, koji je priečio oku pogled na romantičnu okolinu kuće s njezinih pet prekrasnih jezera. Kratko rečeno, ni malo ugodan dan za penjački uzpon, te bi bilo veoma ugodno ostati u kući.

Međutim već u rano jutro došao je k nama poznati i odlični slovački alpinista Štefan Zamkovsky i ponudio nam se, da će nas odvesti na Červenu Vežu (2466 m), i to kroz sjevero-zapadni greben, što smo mi rado prihvatili. Červena Veža, oštri i markantni vrh, nalazi se na krajnjem zapadnom dielu amfiteatralne Male Studene Doline, a iztiče se svojim grebenom, koji se prema sjeveru preko Sedielka veže na Ladovy Štit (2631 m), a prema iztoku preko Prečnog Sedla na Stredohrot (2440 m).

Uzprkos slabog vremena mi smo odmah krenuli prema strmom obronku Pfinove Kope (2121 m), kuda vodi markirani put na Prečne Sedlo (2300 m). Na pola puta do Prečnog Sedla skrenuli smo prema Modrom Plesu (2280 m), najvišem jezeru u Visokim Tatrama, i za par časaka stigli na Sedielko (2380 m), gdje nas je dočekaao silan vjetar iz Javorinske Doline, tako da smo se morali skloniti u zavjetrinu. Brzo smo se povezali i krenuli u dvie grupe, i to Zamkovsky, Brlečić i ja te Pužar i Poldrugáč.

Početak grebena nije težak, ali smo zbog strahovitog vjetra napredovali samo uz najveću opreznost izkorišćujući tišinu između časovitih udaraca vjetra. Ruke nam bijahu za kratak čas podpuno prozeble, te smo jedva držali užu, koje je nemoćno mlataralo po zraku nošeno biesnim udarcima vjetra. Prva polovina grebena se sastoji od četiri zubca, koji penjaču ne stvaraju nikakve zapreke. Od četvrtog zubca traverziramo iztočnom stranom pod posljednji zubac, sa kojega se spustismo dosta duboko pod samu stienу glavnog vrha. Dalje je greben razveden, te smo brzo napredovali. Greben pod vrhom ima oblik podkove, jer zaokreće prema zapadu, a u zadnjem dielu je gotovo vodoravan. Ovaj smo zadnji dio prešli veoma brzo, i zašli na glavni vrh u 11 i pol, nakon penjanja od sat i pol. Sam greben nije težak, a po liepom vremenu mora da je uzpon

osobito zahvalan zbog vanrednog vidika s grebena. Magla se je doduše proriedila, ali je vidik ipak bio veoma slab. Zbog magle i hladnoće doskora smo s vrha krenuli istočnom razvedenom stranom ravno na Prečne Sedlo, i dalje markiranim putem na Terycho-chatu prozeblji, no ipak zadovoljni zbog uspjelog uzpona, a ni ne misleći, da ćemo poslie podne izvesti još jedan.

Već nam je nekoliko dana bila želja uzpeti se na južnu stienu Mačje Veže (2376 m), koja je gotovo nepoznata u kolu tolikih poznatih tatranskih vrhova, ali koja ljepotom ne zaostaje ni za jednim od njih. Sa širokog podnožja sve dolje od najvećeg jezera diže se stiena ponosito u obliku stožca u visinu od 200 metara.

Zato smo rano poslie podne krenuli s našim znancem Zamkovskym uzpinjući se strmim travnatim obronkom do pod stienu. U lievom dielu stiene nalazi se oko 30 metara visoki žlieb, kroz koji smo bez muke doprli do prostrane travnate police, koja presieca cielu stienu po polovizi, a od kuda zapravo počinje pravi uzpon. Tu smo se razdielili, i to Zamkovsky i Ceraj, ja i Brlečić te Poldrugáč i Pužar. S te police vodi ravno gore liepo razveden žlieb, u kojemu se nalaze zaglavljeni balvani, koje smo s lakoćom obilazili. Jedan takav balvan odtisnuo je drug Pužar u dolinu, te je s velikom brzinom poletio kroz žlieb, muklo udarajući, dok se nije umirio negdje dolje kod jezera.

Nekako u sredini žlieba došli smo opet na malu policu, od koje dalje žlieb postaje sve už i poprima karakter kamina. Medutim penjanje je bilo i dalje lako i naskoro dođosmo pod sam vrh. Zadnji dio se sastoji od 10 metara visoke gladke ploče, koju smo međutim opiranjem prešli s lakoćom. Još par časaka i mi smo se nalazili na vrhu od svega par metara promjera, dok se svuda naokolo nalazila gusta i neprozirna magla. Uzpon je od kuće pa do vrha trajao oko sat i četvrt.

S vrha smo se odmah počeli spuštati praćeni snažnim vjetrom, koji je nosio sitan snieg, prvi u ovoj godini. Studen je bila jaka i mi smo brzim koracima napredovali prema kući, koja nas je radostno primila u svoju toplu unutrašnjost. Tako smo u jedan dan izvršili dva liepa uzpona upodpunivši i onako liepi broj uzpona, što je naša momčad izvršila za vrijeme svojeg boravka u Visokim Tatrarna.

Po vjetru i magli na Červenu Vežu (2466 m)

Drago Pužar

Bio je petak 18. rujna. Jak fijuk vjetra, koji je udarao u malena prozorska stakla i tresao nadkrovljem Tericho-chate, probudio me iz ugodnog sanjarenja te noći, pa kako mi se u prvi mah pričinilo, da na polju pada kiša, ustao sam donekle razočaran iz toplog ležaja i izišao pred kuću. No, hvala Bogu, puhao je samo jak sjevernjak, koji je raztjerivao i kidao oblake, koji su obavili velební masiv Visokih Tatra, u čijoj smo se sredini sada i mi nalazili sa željom, da se popnemo na ove prekrasne vrhunce, koji su svojim impozantnim oblicima pružali čarobnu i nezaboravnu sliku, te da se s njih divimo bogatstvu i veličini ovih surih granitnih stiena kao i širokim pogledima na prekrasne i romantične doline.

Kako vjetar nije pokazivao ni malo volje, da stane, odlučili smo se nas četvorica i to: K. Mihaljević, S. Brlečić, T. Poldrugač i ja, da uzprkos vjetra poduzmemo penjačku turu na Červenu Vežu i to sjevero-iztočnim grebenom. Nešto iza 8 sati napustili smo kuću, gdje nam se je pridružio još u zadnji čas i odlični slovački alpinista Zamkovsky, kojemu su čitave Tatire dobro poznate, pa smo time bili pošteđeni od nepotrebnog zadržavanja pri snalaženju.

Uzpinjali smo se tako laganim korakom praćeni divljom pjesmom vjetra, dok nas je na časove obavijala gusta i neprozirna magla. Šešire smo dobro navukli na oči, da nam ih vjetar ne odnese, pa smo tako u mislima na izhod predstojećeg uzpona stigli do jednog od najviših jezera u Slovačkim Tatrama a to je Modre Pleso (2.300 m). Plavo jezero je zaista prekrasne tamno plave boje, a da slika bude još ljepša, jezero je bilo puno valova pa je izgledalo kao neko maleno more. Nastavismo uzpon preko morene, a zatim jednim strmim žliebom po sipini na sedlo zvano Sedi elko (2.380 m.). Kad smo stigli na samo sedlo, udario nam je u lice strahovit val vjetra, pa smo se morali opet vratiti nekoliko metara niže, gdje smo bili bar donekle zaštićeni. Kako je upravo odavde počinjao pravi uzpon na vrh Červene Veže, obukli smo penjačke papuče i povezali se na užu u dva diela. Prvi dio su sačinjavali: Zamkovsky — Brlečić — Mihaljević, a drugi Poldrugač i ja, jer smo nas dvojica već dulji niz godina drugovi u penjačkim uzponima.

Prvi je dio odpočeo s uzponom. Pripalili smo nas dvojica cigarete tek nakon gotovo pol kutije uzalud zapaljenih žigica. Gledali smo za našim drugovima, kako se bore protiv vjetra sve dotle, dok nam se nisu izgubili izpred očiju, a tada je i moja ruka zahvatila u ledenu stienu i time je odpočelo penjanje prekrasnim, ali i veoma opasnim grebenom.

Da je bilo vrijeme vedro i sunčano, bio bi taj uzpon pun estetskog užitka, a možda i jedan od najljepših do sada u Tatrama, no pod ovakovim okolnostima i u magli nismo imali baš bog-zna kako naročit pregled s ove visine. Vjetar je tako žestoko puhao, da smo često puta morali da stanemo i da se s obje ruke držimo za šiljak grebena, da nas ne baci u veliku dubinu s lijeve ili desne strane. I ako sam već i prije mnogo zalazio u Alpe, nisam se još nikada penjao po tako jakom vjetru, koji je zaustavljao dah, da se po koji put nije moglo ništa progovoriti. Oprezno smo napredovali preko šiljatih zubova grebena i približavali se sve više vrhu. Uzpon je bio veoma opasan ali zato zanimljiv i pružao nam je mnogo zadovoljstva i penjačkog užitka. Na prielazu preko jedne strme i u dolinu viseće gladke ploče vjetar bi u jednom naglom valu skoro odnio moga druga u hladnu dubinu, da ovaj nije bio povezan na uže.

Još smo imali da prodemo nekoliko oštarih šiljaka, na kojima se je našlo jedva toliko mjesta, da čovjek sjedne, dok mu obadvie noge vise nad dubinom, iz koje se je dizala magla prema nama. Malo zatim eto nas na samome vrhu Červene Veže, gdje smo si stretni i veseli današnjim uspjehom pod težkim vremenskim prilikama čvrsto stisnuli ruke. Sam uzpon grebenom trajao je sat i četvrt. S vrha smo imali zbog oblačnog i maglovitog vremena slab izgled na širi vidik kao i na obližnje vrhove, koji su bili zastrti neprozirnom koprenom magle. U jednom trenutku imali smo prilike vidjeti duboko dolje pod nama našu romantičnu Tericho-chatu, koja nam se s ovog mjesta pričinila malena kao kutija od šibica.

Kako je vjetar i nadalje bjesnio, uputili smo se nakon upisa u knjigu posjetilaca tog vrha oprezno protivnom stranom, dosta laganim i ako mjestimično veoma izloženim mjestima na Prečne Sedlo (2.300 m.), a oдавде smo se spuštali tkzv. Ostrovskom Stezkom opet na Tericho-chatu, kamo smo stigli u 13 sati.

Objedovali smo s velikim tekom, vesela i od vjetra crvena lica, pa kako nismo osjećali nikakova umora, odlučili smo, da još istog poslijepodneva poduzmemo još jedan penjački uzpon, koji ne bi predugo trajao, i odlučili smo se na južnu stienу Mačje Veže (2.376 m.). Poslije kraćeg odmora pošli smo u pravcu masiva Velikog Rišnog Štita uz jezero, koje se nalazi u sredini Male Studene Doline, a zatim smo se uzpinali travom obrastlim gromadama kamenja pod južnu stienу Mačje Veže, koja se nalazi u sredini između gordog vrha »Baranie - Rohy« (2.536 m.) i ogromnog masiva Malog i Velikog Pišnog Štita (2.625 m.) te dalje Lomnickog Štita (2.643 m.), koji je po visini drugi najviši, a s njegova vrha vodi žičana željeznica (Lánovka) na Skalnato Pleso (1.752 m) i dalje u dolinu kroz prekrasne krajobraze u Tatransku Lomnicu. Od njega je viši još samo Gerlach

(2.663 m.), koji dominira nad čitavim gorskim masivom Visokih Tatra. Stigavši pod sam ulaz u stienу i povezavši se na užeta odpočeli smo se odmah penjati.

Vjetar je bio nešto slabiji nego prije podne, a nebo oblačno pa je počeo padati po malo suhi snieg, koji nam nije nimalo oduzimao volje za naš uzpon. Penjanje je bilo veoma zanimljivo, jer nas je smjer vodio mjestimično po samom rubu jednog sasма okomitog žlieba, dok je pod nama bila velika dubina. Pod samim vrhom naišli smo na jedan kos ali vrlo izložen i opasan kamin, izpod kojega je zjapila strahovita dubina, no mi smo ga bez ikakvih naročutih težkoća savladali.

Eto nas na vrhu! Kuda god dosiže oko, svuda samo magla. Niti najbliže vrhove nismo mogli vidjeti s ovog 2.376 m. visokog vrha. Požurili smo se sa silazom, jer nas je na to silio hladan vjetar i ledene pahuljice sniega.

Silazili smo pred sam sumrak u našu simpatičnu Tericho-chatu, gdje nas je čekala topla i mirisna večera i vesela lica naših drugova.

Nezaboravan je taj dan, nezaboravni su utisci uzpona, ali nam je ipak veoma žao, što nismo imali ljepše vrijeme, do bi se s tih vrhova mogli diviti prirodnoj ljepoti Visokih Tatra i divnih čari, koje one pružaju oku i duši planinara. Ali nam je ipak ovaj naš uspjeh dao mnogo volje i poticaja za budućnost, te će nam kao takav ostati u nezaboravnoj uspomeni.

JEDNA GRUPA HRVATSKIH I SLOVAČKIH ALPINISTA NA VRHU GERLACHOVKE
(2663 m.).

Foto: Aleksić

Mali Pišny Štit (2595 m)

Jugozapadna stiena.

Ing. Edo Höfler

Između Lomnickog Štita i Barany Sedla proteže se zubati greben, dugačak oko 1125 m zračne crte. Greben leži skoro točno u sjevero-zapadnom pravcu i dieli Malu Studenu Dolinu od kotline Zeleznoga Plesa. Najviši je tamo, izuzevši Lomnický Štit sa 2634 m, vrh Velikí Pyšný Štit, visok 2625 m. Prema sjevero-zapadu greben lagano pada, dok se onda spušta na sedlo Barany (2350 m). Divan je pogled na red vitkih tornjeva i oštarih škrbina izpred kuće Terychochate u Maloj Studenoj Dolini. Naročito nam je upao u oči jedan inače neznatan, ali po svom obliku vanredan vršić, Mali Pyšný Štit. Visok je samo 2595 m te izgleda ponizan i sav povučen kraj svog širokog druga, Velikog Pyšnog Štita. Ipak ima taj vrh nešto, što me je privlačilo od prvog dana našeg boravka u Maloj Studenoj Dolini. To je njegov bizaran oblik, njegov vitak stas, koji ga čini ponosnim, doduše malim ali ravnopravnim drugom u redu njegovih susjeda. Svako veče, kada je zalazeće sunce pozlatilo vrhove i stiene izpred nas, zagledao sam se u grebene i jaruge Malog Pyšnog Štita, kao da bih htio izmamiti iz njega tajnu uzpona preko njegovih stiena. No, ono što nisam mogao razabrati pogledom izpred Terycho kuće, našao sam u priručniku tatranskih vodiča »Vysoke Tatry, Horezecky pruvodce«. Tamo sam i saznao, da je penjački smjer preko jugozapadne stiene težak i izložen, ali inače nudi vanredno liepo penjanje. Ova je viest dala meni i mojim drugovima još više podstreka i 20. rujna 1942. poslije objeda krenuli smo pod stienu (drugovi Mihaljević, Brlečić i ja). Ponieli smo samo jedno uže od 40 m i nekoliko klinova te svaki svoje kladivo. Drug Brlečić je imao i slikopisnu kameru te kao zadnji član naše trojke snimao uzpon u zanimljivim trenutcima.

Iako smo smjer već predhodno dobro promislili, ipak smo dolazeći pod stienu stali i ponovo točno promotrili teren. Stiena ima u donjem dielu dva izrazita grebena, koji su u svojim srednjim dielovima dobro prolazni, samo im je donji kraj skroz prievisan. Žlieb između njih izgleda dosta lagan, ali na vrhu prelazi u prievise i bilo bi jako otežano iz njega izići. Gornja polovina stiene je uzka i gladka te malo razčlanjena. Izabrali smo za uzpon desni greben te, da bismo obišli prva prievisna mjesta, skrenuli smo u jarugu, koja pada sa škrbine Lastovičice. Tamo smo našli lagan pristup na greben, koji smo izabrali za naš uzpon. Još u žliebu penjali smo se u cipelama ali kod prielaza na greben obukli smo penjačice i povezali se na uže. Jedva sam dočekao početak penjanja. Suha, čvrsta

ŠESKI DOM IZPOD GERLACHOVKE

Foto: Aleksić

i ne previše strma stiena stajala je izpred mene obasjana toplim sunčanim zrakama. Nešto me je nevidljivom silom vuklo gore: da li se probudila stara strast, ili je bila samo znatiželja. Kako naš put izgleda više gore, to ne znam. Znadem samo, da sam prve dvie dužine užeta samo preletio. Taj dio za nas nije bio zanimljiv, jer smo znali, da tek na grebenu počinje pravo, teško penjanje. I doista je tamo i počelo na maloj škrbinici oko 50 m iznad podnožja grebena. Imao sam takav osjećaj, da iz svakog položaja vodi samo jedan smjer dalje i to je uvijek bio onaj, po kojem smo si mi utirali put u visinu. Zato sam bio i uvjeren, da smo se penjali onim smjerom, kojim su išli i prvi penjači preko te stiene.

Na spomenutoj škrbini prešli smo s južne na sjevernu stranu grebena. Tu su bila već prva izložena mjesta, ma da visina još nije bila znatna. No izloženost nas nije smetala, jer je bila stiena tako čvrsta, da je bio pravi užitak penjati se po njoj. U časovima, kada sam u kakvoj maloj udubini, nalik orlovu gnjezdu, osiguravao svoga druga, pošao mi je pogled preko Male Studene Doline u daljinu. Preletio sam pogledom divna Spiška Jezera, koja su iz te visine izgledala kao staklena jezera na reliefima, i razgledao nepregledne redove grebena. Sunce je blještilo, zato sam vidio samo silhuete od

najtamnije s Prostrednim Chrotom do najsvjetlije s Vel. Vysokom. Dobio sam dojam, da sam na pozornici i vidim scenariju koje Wagnerove opere. Još bi samo Wagnerova glasba pristajala u taj okvir, jer si koju drugu ne bih mogao zamisliti k tome...

Nakon nekoliko dužina užeta stigli smo do malog »balkona«. To se slaže i s opisom u vodiču, pa smo odmah znali, da smo na pravom putu. Penjanje postaje sve više izloženo, stiena je dosta gladka ali čvrsta. Zato je penjanje ugodno i zanimljivo. Sjetio sam se svojih uzpona u vapnenačkom gorju i često sa strahom zahvatio koji oprimak, jer mi se pričinjalo, da bi se kod obterećenja mogao odkinuti. No moje nepovjerenje je bilo nepotrebno, jer je stiena bila čvrsta kao riedko gdje. S »balkona« nastavili smo penjanje točno po grebenu do prve škrbine izpod prievisnog mjesta, koje nam je zatvaralo daljnji put po grebenu. Morali smo skrenuti udesno, te smo zagledali strmu stienu, koja više gore postaje podpuno okomita. U donjem dielu nalaze se dva žlieba, koji gore prelaze u dva okomita kamina. Izgledalo je, da nam ne će uspjeti svladati tu prepreku. Doista sam uzalud pokušavao uzpeti se po jednom od navedenih žljebova. Stigao sam kakvih 10 m visoko i nisam mogao dalje. Stiena je bila gladka i nije pružala nikakvih oprimaka. Stajao sam na malim stopinjama i oprezno, da ne izgubim ravnotežu, izvadio sam kladivo i jedan klin. Tražio sam podesnu pukotinu, kamo bih zabio klin, ali mi nije uspjelo. Sve su pukotine bile tako plitke, da je klin odmah odskočio. Drugovi izpod mene su me pažljivo promatrali i sledili svaku moju kretnju. Sav napor bio je uzaludan, morao sam se vratiti neobavljena posla. Da ne gubimo vremena, nastavili smo započetom priečnicom do ruba ove stiene i onkraj njega našli smo drugi žlieb, koji je na prvi pogled bio lagan. S velikim veseljem počeo sam se opet penjati, no i taj žlieb nije bio tako lagan, kako je izgledao. Nakon približno 15 metara naišao sam na kratak ali vrlo težak kamin. Položaj je bio dosta nezgodan, jer nisam mogao zabiti klin za osiguranje. Iznad toga kamina naslućivao sam lakši teren. Misao na to i jedan dobar oprimak pomogli su mi u brzim kretnjama svladati i ovo mjesto. Zadovoljan našao sam se na sigurnom mjestu opet na grebenu i dao znak, da me drug može slediti. Na grebenu nas je opet pozdravilo žarko sunce, ali nas ujedno upozorilo, da je dosta vremena prošlo. Požurili smo se dalje po grebenu, ali smo ga doskora morali opet ostaviti. Velik priewis natjerao nas je nalievo, na težku i vrlo izloženu priečnicu. Na kraju te priečnice naišli smo na tkzv. »kamin bez dna«. Trebalo se prebaciti s priečnice u kamin, koji je imao samo malo oprimaka. Za našeg dugog Krešu je to bilo lakše, ali je za nas ostalu dvojicu to bio ipak težak korak. Taj kamin, visok oko 5 m, imao je više vrlo težkih mjesta, no raz-

položenje je bilo dobro, i tako smo sretno stigli na lakši teren i na- skoro opet na greben. Vrieme je već odmaklo, po našem računu morali bismo već biti blizu vrha. Strmina je doista nešto popustila i brzo smo napredovali po grebenu, ali iznenada smo se našli opet pod glatkom okomitom stienom. Tu nije bilo izlaza ni na lievo ni na desno, morao sam energično naskočiti taj okomiti prag ravno u sredini. Moji drugovi su već posumnjali u uspjeh, no ipak se našlo nekoliko vrlo malenih oprimaka, koji su mi pomogli svladati tu zaista posljednju prepreku. Makar da je greben u toj visini već mnogo izgubio od strmine, ipak su se još redali nebrojni mali tor- njevi i mala prievisna mjesta. No sam teren oko grebena već se može proći u laganom penjanju. Zato smo skrenuli prvo na desno i nakon kratkog vremena na lievo pobočje te smo za nekoliko časaka stigli na vrh Malog Pyšnog Štita. Sretni zbog uspjelog uzpona stisnuli smo si drugarski ruke i žarkim očima pogledali naokolo. Sunce je već zašlo iza Krivanja, iz dolina dizao se mrak, koji nas je upozoravao, da se moramo požuriti sa silazom. Nakon stanke od 10 minuta sišli smo u 18,05 sati s vrha prema škrbini Lastovičice.

Brzo smo bili na malom sedlu. Kako se počelo mračiti, nismo dobro vidjeli, kakova je jaruga, po kojoj se moramo spustiti. Bez oklievanja počeli smo puzati po glatkim, izpranim pločama. Često smo nailazili na prievisna mjesta, gdje smo se oprezno, viseći samo na rukama spuštali u dubinu. Srećom smo jedan veći prievis mogli obići po glatkim stienama s dobrim oprimecima. Nekako u sredini našli smo dugačko sniežište većim dielom zaledeno. Silaz po tom sniežištu bi bio veoma opasan, pogotovo jer je bio već mrak. Zato smo se spuštali po lievoj rubnoj pukotini držeći se lievom rukom za riedke oprimke rubne stiene. Desnom rukom opirali smo se o sniežište s pomoću kladiiva. Tako smo bez nezgode svladali i tu pre- preku i nato po sipini brzim koracima stigli do našeg ulaza u stienu. Za spust trebali smo svega $\frac{3}{4}$ sata. Kod ulaza smo skinuli uže i pojurili prema kući. Na pola puta došla su nam u susret dvojica drugova, jer su nas već prije očekivali. Bio je vrlo srdačan susret i daljnji put do kuće brzo je prošao u pričanju i sjećanju na uspjeli, vanredno liepi uzpon.

Kroz magle i vjetar na Gerlachovku (2663 m)

Stanko Aleksić

Približavao se dosta naglo dan našega odlazka iz Visokih Tatra. Taj granitni, čudni po svom obliku i sastavu, tamni ljubičasto-zeleli planinski masiv na krajnjem sjeveru slikovite Slovačke Zemlje, gorski masiv s bezbroj čudno nabacanih i smjelo oblikovanih grebenschkih izrastlina i štitova bio nam je dobar prijatelj, eto, već punih petnaest dana, koliko u njemu boravimo.

Zavoljeli smo mi hrvatski alpinisti tu »granitnu krunu Slovačke«, taj vienac čudnih grebena, podno kojih je razasuto više od stotine prekrasnih gorskih jezera. Gorski lanac Visokih Tatra naglo se izdiže i naglo nestaje, a to podpuno i odgovara njegovoj dužini od svega 26 kilometara. Inače Tatre ne bi bile tako slikovite, tako veličanstvene, kao što jesu.

Visoke Tatre su liepe, štoviše — vrlo liepe, vrlo slikovite. No onaj pravi alpski značaj u njima nestaje i uzalud ćemo ga po svim tatranskim dolinama, udolinama i kotlinama tražiti: to su stiene. A alpinistu, prije svega, baš stiene zanimaju. Visoke Tatre nemaju, kao Alpe, samostojnih impozantnih vrhunaca, koji se razčlanjuju i ruše u široke, strme stiene. Sve su to, manje ili više, izrastci na grebenima, štitovi. Najviši štit pojedinog grebenskog lanca Visokih Tatra — to je sam vrh.

Prošli smo ciele Tatre po čitavoj njihovoj dužini i uvijek smo gledali istu sliku, dobivali isti dojam. Točno je, da će pravi alpinist te dobar poznavalac planinske morfologije već pri prvom pogledu na Visoke Tatre bit obuzet osjećajem, da je to osamljeno slikovito gorje, granitni lanac nedovršen u svojem oblikovanju i izgradnji. Ali baš ta nedovršenost, ti čudni oblici daju onu jedinstvenost i neobičan karakter Visokim Tatrama. Zaista po alpinističkoj formaciji Visoke Tatre su — svijet za sebe.

Ipak Visoke Tatre panoramski promatrane s juga, od Poprada, pružaju već drugu sliku. Odatle vidimo u tom granitnom lancu tri naročito izrazita vrha: Gerlachovku (2663 m), — Slavkovsky Štit (2453 m), — Lomnický Štit (2634 m).

Gerlachovka (2663 m), najviši vrh Tatra, odmah nas je već prvoga dana radi svoje visine privlačila. No kako se ona izdiže nekako u polovici lanca Tatra, a mi smo prije svega krenuli, da prodemo od izтока na zapad kroz središnji dio, toga gorja, da bismo ga upoznali, Gerlachovku smo ostavili za nakraj.

No sada je došlo vrijeme i za taj vrh. Za dva dana trebali smo odputovati, a s Gerlachovkom moramo završiti naš boravak i naše tatranske ture.

GREBENI I STIENA BATIZOVSKOG ŠTITA (2458 m.) I JEDAN DIO POLSKOG
HREBENA SNIMLJENI SA VRHA GERLACHOVKE (2663 m.).

Foto: Aleksić

Medutim u dolini, u Novom Smokovcu, pljuštala je gusta kiša, kada smo se vratili rano poslije podne iz Tericho-chate u Maloj Studenoj Dolini. Gerlachovku, Slavkovsky Štit i ostale vrhunce zavio je debeli, tmasti ogrtač oblaka i magle. I tako je to bilo dugo i dugo. Sve do kasno u noć.

— Što će biti s našom zadnjom turom, s Gerlachovkom? — svaki se od nas pitao. — Zar da otidemo odavde iz Tatra sada, kad smo prešli sve, a jedino njihov najviši vrh da ne posjetimo?

Ipak su kasno u noć tračak nade davali oni gore gusti ali razbijeni oblaci i vjetar, koji ih je od sjevera gonio. Neki su drugovi otišli očajni u najbliže svratište, da tamo odlože tu brigu, ili da u krajnjem i najboljem slučaju pođu na planinu ujutro. Nas nekoliko međutim pošli smo iz Novog Smokovca u noći gore do Sliezskeg doma, gdje ćemo prenoćiti, da bismo ranije ujutro krenuli na Gerlachovku.

U dubokoj noći stignemo pred Sliezske dom (1678 m) u dnu krajnjeg jugoistočnog izdanka Gerlachovke. Tamo negdje iza Krišana veliki pun mjesec probijao si put kroz razbijene oblake. A vjetar je gotovo sasvim prestao... Kako nas je to obradovalo!

— Šta bi sad dali naši drugovi dolje, da su s nama? Zaista, sutra bi moralo biti divno!...

Veseli ostavisno u kuhinji planinskog doma naše od kiše i znoja

мокро rublje, nešto malo povečerasmo i odosmo — na skupno ležište...

Kakvo iznenađenje? — Ho, pa tu su već dvojica naših drugova, Edo i Drago, njih dvojica najupornijih za odlazak po svakom vremenu na Gerlachovku! Kako su se samo »prošvercali« prije nas?! Izvukli smo ih iz kreveta, jer su već spavali... Govorilo smo o svemu o sutrašnjoj turi; ali, i tome je morao doći kraj. Sada na spavanje, ako uobće mislimo da sutra od Gerlachovke nešto vidimo... Već je kasno...

Jutro nije kazivalo ono, što smo sinoć očekivali. Gust magleni plašt prekrivao je sve tamo gore, a najviše baš u području Gerlachovke. Bilo je veoma hladno, i vjetar je poprimio još veću žestinu nego dan prije. Osjećalo se, da dolazi nagla promjena vremena, te da će tatarski crni grebeni ubrzo biti prekriveni snježnim pokrovom...

Ipak ništa nas nije moglo spriječiti, da se danas uzpnemo na Gerlachovku. Da se zagrijemo, požurismo putem oko Velického Pleša pored slapa istoimenog potočića, koji se spušta s gornje terase Kvetnice, malene i lijepe udoline u dnu Granatog Štita (2313 m.) i Gerlachovke. Mora da je ta malena dolina kod Sliezskeg doma u rano ljeto veoma šarolika, kada je prekriju stotine i stotine krvavo-crvenih i zlatno-žutih cvjetova jedinstvenog rastlinstva ovih granitnih planina tatarske kvétene, po kojoj je dolinica dobila ime Kvetnica...

Ulazimo lievo preko zelenih kamenih gromača podno istočnih obronaka Gerlachovke u ogromni žlieb, koji se odozgor s Kotlovog Sedla, koje je sad u debeloj magli, ruši u dolinu. Odmah tu je jedna mala pećina oko 14 m visoka, koju od šale prelazimo. To je tkzv. »Gerlachovská Probá« osigurana klinovima, koji su potpuno nepotrebitni. Uzpinjali smo se stalno u smjeru tog žlieba gore prema grebenima Gerlachovke, oko kojih su magle »kuhale«... Međutim na suprotnoj strani vjetar je gonio iz doline raztrgane magle i čistio tamne stiene. A gore kroz velike krpe plavog nebeskog svoda kupaju se vrhovi Male Vysoke (2429 m) — Bradovice (2492 m) i Granatog Štita u rumenilu jutarnjeg sunca...

Možda ćemo i mi gore na grebenima Gerlachovke imati sunca? Ta šta znači i taj vjetar, pa i ponešto magle, — glavno je, da ne bude oluje i pljuska! A u to smo bili sada uvjereni... Veselo zajedlasmo, da je čak tamo prieko u tamnim pećinama Bradovice odjekovalo, te zajednički nastavismo uzponom gore na Kotlovo Sedlo.

Na Kotlovu Sedlu zahvatio nas veoma snažan vjetar, koji nas umalo nije zbacio u dubinu. Sve je bilo puno kao tiesto guste magle, od koje se ništa nije vidjelo. Zaklonismo se za grebenske

Strapata				Zubata			
Veža 2565 m				Veža			
Mali Pyšný	Vel. Pyšný	Pyšná	Poslednja Lomnicka				
Štit 2595 m	Štit 2526 m	Veža	Veža	Vešička		Lomnický	
						Štit 2634 m	

POGLED S MALE STUDENE DOLINE NA GREBENE LOMNICKOG I PYŠNOG ŠTITA.

Foto: E. Höfler

izrastline, preko kojih se prelieva magla i uz fijuk snažnog sjeverca ruši u dubinu. Hladno nam je, osobito nam ruke trpe, ali unatoč toga napredujemo zapadnom stranom grebena sliedeći oskudne zelene markacije gore prema Kotlovu Štitu. Ovdje smo bili naj-snažnije izloženi vjetru. Izkorišćujemo male stanke jakog fijukanja vjetra, da se odmah prebacimo uz oštri rub grebena Gerlachovke do sliedećeg zaklona. Potom se nešto spustismo, priedosmo još nekoliko manjih oštirih rubova grebena te se prebacismo preko tkzv. Dromedárova Hrbta na rebrastu stranu Kotlova Štita. Fantastično izgledaju u ovoj silnoj magli veliki žljebovi, tu podno samog vrha Gerlachovke, što se ruše čak u gornji dio Batizovske Doline.

Vjetar je ovdje bjesomučno hućao. Samo s velikim naporom i s krajnjom ustrajnošću, da dosegnemo sad više ne tako nedokučiv vrh Gerlachovke, koji mora da se tu odmah iznad nas izdiže kroz gust pokrov nemirne magle, nastavili smo s uzponom. Priedosmo i zadnje grebensko rebro kao i vršni dio velikog žlieba, da odmah potom iznad sebe opazimo ostatke željezne triangulacije na vrhu Gerlachovke (2663 m). (Na vrhu Gerlachovke bilo je podignuto 1923.

god. sklonište izgrađeno od lima, ali nije bilo dugog vieka. Silom vjetra ono je razneseno. Sada stoje samo ostatci od jednog željeznog stupa i jednog čvrsto usadenog sjedala).

Gore je sve bilo prekriveno maglom. Vjetar je na mahove je-njavao, ali hladnoću smo i te kako osjećali. Ruke se gotovo smrza-vale. Ipak smo pronašli nekakav privremeni zaklon između nagro-maćanih pećina na vrhu i tu smo se sklonuli. Tu smo od naših zaliha hrane, što smo poneli odozdol iz Sliezskeg doma, malo založili. Bili smo zadovoljni, da smo taj zadnji dan boravka u Tatrama izkoristili, te se po ovako lošem vremenu uspeli na Gerlachovku.

Magle su se oko podneva počele trgati. Činilo se, da će sunce ipak prevladati. I zaista, tamo prieko provirivali su obasjani gre-beni Bradovice, a dalje na sjeveru velik dio Poljskog Grebena bio je također oslobođen magle. Još će se proljepšati! Silazit ćemo dolje u suncu! A mene je to pogotovo radovalo, što ću uspjeti da napravim nekoliko snimaka...

Drugovi, Edo i Drago, možda su bili drugoga mišljenja. Oni su silili s odlazkom. A odozdol su uskoro, eto, dopirali glasovi i ostalih drugova, koji su ostali noćiti u Novom Smokovcu... Javljam im se.

— Hej — ju — heej! — odzvanjali su njihovi veseli poklici.

Opazali su nas i mašu nam rukama.

Pričekao sam ih. Gore, na vrhu Gerlachovke još smo dugo uživali promatrajući divlji vrtlog jurećih magli, oštarih tamnih grebena i fijuka vjetra. To prave planinare iskreno oduševljava.

...Spuštamo se. No, sada je to prava kolona planinara! Bilo nas je dvanaest, hrvatskih i slovačkih drugova. Pravo bratsko slavlje na najvišem vrhu Visokih Tatara!...

Naglo silazimo niz veliki središnji žlieb prema Batizovskoj Dolini. Izabrali smo drugi smjer, da bismo posjetili divno Bati-zovské Plesó u podnožju Končiste (2540 m). Što više si-lazimo, sve je više sunca a malo vjetra. Magle su nekom »nevidlji-vom rukom« raztjerane... Tek se motaju tamo po vrhovima Bati-zovskog Štita (2458 m)....

Pri dnu žlieba spuštamo se strmo niz zabijene klinove i žičano uže. Sjajno izvedeno osiguranje! Umalo potom klizimo niz omanji sniežnik u gornji dio Batizovske Doline. Krasna, obrastla travom gornja terasa u podnožju Batizovskog Štita. Divimo se suncem oba-sjanim pećinama, koje okružuju ovaj mirni gornji dio Batizovske Doline. Jedino tatranski svizac, negdje tamo u kamenitim odlomima u dnu Končiste, presieca tišinu svojim žviždukom...

U sjajnom raspoloženju, zagrijani ugodnim jesenskim suncem silazimo u skokovima preko mekih travnatih pobočja na Batizovské Plesó, čija se razina preljeva u tisućama svjetlucavih zvjezdica.

Ovo prekrasno jezero Visokih Tatra bilo je zaista najljepši dragulj, koji je okrunio naš oproštaj s ovim lepim granitnim planinskim masivom drage Slovačke Zemlje.

...Znali smo, da već sutradan moramo poći svojim kućama, stoga nam je razstanak od ove divne točke Visokih Tatra, u kojima smo proboravili neizrecivo liepe časove, bio veoma težak i osjetljiv. Naši pogledi su još dugo i dugo prelazili, sada opet nemirnom, ponešto valovitom razinom Batizovskog Plesa, u kojoj smo htjeli da vječno ostanu urezane sve naše misli i osjećaji, koje smo pri našem prvom posjetu bizardnim vrhuncima Tatra sabrali u svojim planinarskim srcima.

Odlazimo

Priedosmo velike zelene kamenite gromade i zadosmo za južni bok Gerlachovke. Evo, tu smo odmah na »magistrali«, krasno izvedenom putu, koji na toj visini od ca 1700 m presieca čitav lanac Tatra. Ovdje taj put vijuga kao dugačka zmija kroz izprepletenu klekovinu. Ostavljamo s lieve strane Sliezky dom i ulazimo u gustu borovu i bukovu šumu. Ne vidi se više Štrba ni veliko Štrbské Plesó, kao ni Tatranska Polianka. Sve je izčezlo u gustini šume. I sami vrhovi Končiste, Gerlachovke i Slavkovskog Štita...

....U Novom Smokovcu ponovno doživljavamo kao kroz divan san sve ono, što nam je pružila ova prekrasna tura, koja ne će izbledjeti u našim bogatim planinarskim sjećanjima.

D R U Ź T V E N E V I E S T I

IZ ALPINISTIČKOG ODSJEKA

H. P. D. ZAGREB

Na dan 7. siečnja 1943. održan je VIII. glavni godišnji sastanak Alpinističkog odsjeka u društvenim prostorijama, kojemu je prisustvovalo 20 članova.

Sastanak je otvorio pročelnik V. Neferović pozdravivši sve prisutne, poverenika H. P. D. Zagreb V. Ivaniša i izaslanika H. P. D. Zagreb J. Plačeka i ing. I. Godeka.

Za ovjerovitelje zapisnika izabrani su članovi J. Plaček i ing. I. Godek.

Prešlo se na čitanje izvještaja tajnika K. Mihaljevića, u kojem je prikazan cjelokupni prošlogodišnji uspješni rad odsjeka. Odsjek je također izradio nacrt za Planinarsku školu,

koja će se održati ove godine. Odsjek sad broji ukupno 49 članova.

Tajnik II. E. Laszowski izvješćuje o uzponima članova odsjeka, kojih je bilo ukupno 31 i to 13 ljetnih i 18 penjačkih. Uzponi su vršeni samo na Visokim Tatrama u Slovačkoj.

Blagajnik G. Faršang izvješćuje o imovnom stanju odsjeka. Prošlogodišnji promet blagajne iznaša ukupno 79.000.— Kn, te iz toga vidimo, da je bio mnogo življi nego prijašnjih godina.

Knjižničar D. Horvat izvješćuje, da se je knjižnica povećala za jednu knjigu i to »Bergsteiger« od 1942. god.

Izvješće oružara D. Belačića bilo je također zanimljivo. On je prikazao cjelokupni imovnik odsjeka, koji je veoma bogat.

Slijedi izvješće tehničkog izvijestitelja S. Brezovečkog, koji je naročito podvukao plodan rad članova odsjeka na polju planinarske književnosti i slikarstva. Nadalje je iztakao uspjeti izlet u Slovačku, koji je dao dobre posljedice. Na prijedlog S. Brezovečkog a na osnovu pravila A. O-a podijeljeno je članovima Z. Ceraju (znak br. 2), S. Brlečiću (znak br. 11), ing. B. Diberu (znak br. 12), S. Prevendaru (znak br. 13) te J. Plačeku (znak br. 14) doživotno pravo nošenja znaka za izvršujuće članove odsjeka. Nadalje je članovima ing. E. Höfleru (znak br. 3), E. Laszowskom (znak br. 8) i K. Mihaljeviću (znak br. 9) produženo pravo nošenje znaka za jednu godinu, dok je članovima J. Mesariću (znak br. 5), I. Bumbi (znak br. 6) i F. Šašku (znak br. 10) oduzeto pravo na daljnje nošenje znaka.

Kako je nadzorni odbor pronašao prošlogodišnje djelovanje odbora u najboljem redu, to mu se daje razrješnica, te se pristupa izboru novoga, koji je izabran pod vodstvom pročelnika V. Neferovića i savjetodavnog odbora u koji su ušli: K. Mihaljević, S. Brezovečki, G. Faršang, D. Belačić i D. Horvat.

Zatim se pročelnik V. Neferović zahvalio povjereniku i svim prisutnim na lepom odazivu i završio sastanak u 22.30 sati.

Na sjednici Upravnog odbora dne 19. I. 1943. podijeljene su dužnosti među odbornicima kako slijedi:

Pročelnik: Velimir Neferović
Tajnik: Krešo Mihaljević
Tehn. izvj.: Slavo Brezovečki
Blagajnik: Geza Faršang
Oružar: Drago Belačić
Odbornik: Drago Horvat

Međutim na odborskoj sjednici od 9. II. 1943. izmijenjen je nešto Upravni odbor A. O-a, koji sada glasi:

Pročelnik: Velimir Neferović
Tajnik I: Stjepan Brlečić
Tajnik II: Željko Strossmayer
Tehn. izvj.: Slavo Brezovečki

Blagajnik: Geza Faršang
Oružar: Drago Belačić
Odbornik: Drago Horvat

dok je dužnost vođenja knjižnice preuzeo Vladimir Brajša.

Poziv na predplatu. — »Hrvatski planinar« je ove godine ponešto okasnio sa izlaženjem — iz čisto tehničkih razloga. Radi velike preobterćenosti dosadašnja tiskara morala je odkazati daljnje tiskanje našeg lista. Kako je uz to bio listu odlukom nadležne oblasti smanjen obseg pojedinih brojeva, proteklo je dosta vremena, dok se nisu povoljno uredila obadva pitanja: i da se poveća obseg lista po pojedinom broju na jedan arak (svega 12 brojeva) i da se načini ugovor za tiskanje u drugoj tiskari. Sada je sve to uređeno. »Hrvatski planinar« će odsada u redu izlaziti a zaostale će se nadoknaditi.

Uredništvo i uprava »Hrv. planinara« obraćaju se ovom prilikom i na dosadašnje predplatnike i na sve hrvatske planinare i planinkinje i ostale ljubitelje gorske prirode, da se u što većem broju predplate na naše glasilo. U današnja ratna vremena zaista je planinaru otežčano, da s lakoćom izlazi na planine i tamo uživa u ljepotama planinske prirode. Praktički planinariti u mnogim krajevima naše Domovine je danas skoro izključeno. Stoga će našim planinarima uvelike dobro doći naš list, koji će i ove godine donositi dobre prikaze i opise naših hrvatskih a i stranih planina i krajeva uz brojne probrane slikopise. U tome nastojanju neka naše glasilo pomogne u hrvatski planinari. Sve članke i opise planina i prirodnih ljepota u prvome redu naše Države rado ćemo donositi u »Hrv. planinaru«. Umoljavamo zato za što življu suradnju. Neka tako »Hrv. planinar« postane stjecište i ogledalo zajedničkog nastojanja i rada svih hrvatskih planinara i ljubitelja prirode naročito u opisivanju i iznašanju ljepota i zanimljivosti hrvatske nam Domovine.

Ciena listu je — u vezi s velikim skupljenjem i papira i tiskovnih troškova — povišena, ali »Hrv. planinar« ostaje i nadalje jedan od najjeftinijih naših listova. Godišnja predplata iznosi 120 kuna.